

WIND
40
CENTI

ROMAAN

No

22

Kuulus inglise kirjanik John Galsworthy tänavune Nobeli kirjandusauhinna saaja.

AR

Raamatuk

SP
1594

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.

ROMAAN Nr. 22

SISU:

Rudolf Herzog: Elulaul.
 Ervin Stranik: Kannikesed.
 O. O. Hubieki: Suur loos.
 Kurt Martens: Hoiatus.
 Bruno Corra: Jaava neiu.
 André Birabeau: Kell pool viis,
 Robert.
 Arnold Liiv: Viimne soov.
 Mihail Soshtshenko: Politseikoer.
 P. Grünfeldt: Kaev.
 Hull hing.
 Alexandra v. Bosse: Andrea õetütar.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

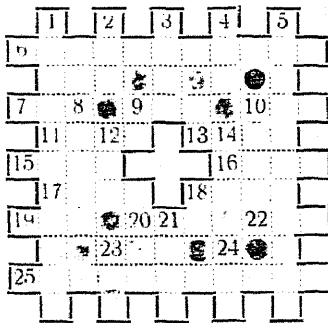
12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 " (18 ")	"	6 —
6 " (12 ")	"	4 —
3 " (6 ")	"	2 —
2 " (4 ")	"	1.50
1 " (2 ")	"	— 80
Üksiknumber	"	— 40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnade mõistatus 22 (256)

Seadnud: Alfred Kask.

Sõnade seletused.

Põikread. 6. Kunst kujutada asju nii nagu nad silma paistavad teatud vaatepunktist, vaade kau gusesse, kauguses olevate asjade peale. 7. Sidesõna. 9. On kallid igale ühele 10. Kasvab metsas. 11. Kinnitamise. 13. On ümarik. 15. On teatud liiki puudel. 16. Köht (rahvasuus). 17. Mängurist kirikus. 18. Kivi liik Põhja Eestis. 19. On riidel. 20. Milte peal. 22. Sidesõna. 25. Inimese uurija.	Püstiread. 1. Urvameelne. 2. On igal inimesel ja olemusel. 3! On suus. 4. Eesli telegraafi agentuur. 5. Kellegi poolt esile manatud majandusline ehk moraalne seisukord. 8. Maakond Eestis. 10. Veesõiduk. 12. Asi. 14. Esimene naine. 21. Iga riigil on oma 'mood', oma värvides. 23. Oli vanasti palgata teenija. 24. Muhamedi usuliste järgijate Vene valitsuse poolt annetatud keisri valitsuse ajal.

Lahendus ilmub Roman nr. 24 (258).

Lahendus Nr. 20 (254)

ka	ru	la		an	nu	lus
ha	██	ti	ha	ne	██	ti
la	ta	kas	██	tus	ka	ma
	ku	██	██	██	vas	
a	ne	moon	██	os	tu	aeg
bi	██	da	mas	kus	██	he
nõu	and	ja		lik	au	ma

Romaan

Nr. 22 (256)

November 1932

XI. aastakäik.

Elulaul.

Saksa kirjaniku **Rudolf Herzog'i** romaan.

11

Ta lükkas ühe tooli külma raudahju kõrvale, ja kui Helga sellele oli istunud, tõmbas ta oma mantli seljast, mässides selle hoolikalt Helga põlvede ja jalgade ümber. Siis tõmbas ta taskuat noa, avas laiema tera ja läks röövkäigule. Mõned minutid hiljem seisis ta, punane külmast ja tööst, jälle ukselehel ja viskas sületäie hagu põrandale, mida ta varjuliseimaist metsatukkadest oli kogunud. Varsti laostus meeldiv soojus läbi onnikese, nii et mõlemad rändajad silmad sulgesid, kuulatades naeratu-sega huulil tulemehikeste laulu ahjus.

Ja möödus soe, rõõmus tund. — —

Tagasijõudmise tund.

„Kuula,“ ütles proua Helga kummardudes ettepoole. Ja kuna ta kaaslane uuesti mässis mantli tugevamini ta jalgade ümber, kostsid väljast sammud ja röömsad hüüded. Siis kisti lahti onnikese uks ja salgake turistide astus sisse.

„Tervist! Kas siin enam perenaist polegi?“

Metsavahelt kostis koerte haukumine, Üks shoti lambakoer tormas tuppa, peatus ja pidas heleda kisaga oma tervituskõne.

„See on sama hea kui Noa tuvike,“ seletas üks turist. „Me oleme päästetud.“

Mürisev elagu tervitas perenaist, kes, hästipakitud toidukorv käevarrel, naerata-des laskis meeldida omale kõik kiitused, piiludes healmeelil sooja ahju poole ja silmapilk kadudes kõrvalruumi, et valmistada sinki munadega ja auravat grogi.

Keset seda lõbusat seltskonda, keda rööm looduse üle oli välja meelitanud kitsastest tubadest, istus Helga, ja igale küsimusele vastas ta lõbusalt, nagu oleks ta ise muutunud looduslapseks.

Richard Marschall vaatles teda naera-

tava mõnuga. Ja sel tunnil töötas ta enesele veel kord, noori roose ta palgeil mitte närtsida lasta, ja, niipalju kui see tema võimuses, Helga röömsat silmadesära alal hoida, päevade ja aastate möödudes, ja vaid temale mõelda, mitte enesele.

Lõuna oli möödas; turistid valmistusid ärareisuks Witzenhauseni, et seal rongile jõuda. Uue elaguhüüdega jätsid nad jumalaga ja läksid lauldes oma teed. Ja Richard Marschall rändas Helgaga tagasi sama teed, mida mööda nad hommikul olid tulnud.

Nad ei kõnelenud. Vaid aegajalt noogutasid nad üksteisele peaga, et tõendada oma head meeoleolu. Ja kui tuli sile tee, võttis Richard Marschall proua Helga kätte, pani selle tugevasti oma käevarrele, ja siis libises ta alla üle särava lumeteed, ja Helga kerged jalad libisesid ühes.

Nüüd vaatas talvepäike nagu läbi hõõgupunase klaasi ja taevas leegitses nagu kaminatuli. Lumi teedel hakkas sädelema ja valged kuused ja männad tõmbasid selga läbipaistvad heleroosad kuued.

Helga seisatas ja vaatles leegitsevat puna, mis laotus kauge silmapiirini. Ja Richard Marschall seisis ta kõrval oodates üht sõna.

„Kas teate ka,“ algas Helga lõpuks, „mida meie lapsena sellise vaatemängu juures mõtlesime?“

„Õelge seda mulle,“ palus mees tasa.

„Kui õhtupäike nii saladuslikult leegitsema hakkab —“

„Et siis jõulud lähenevad,“ ütles Marschall.

„Ja,“ jätkas Helga, „jõulud. Ja eelrõõm selle üle! Kui päike nii taevas seisis ja iseäralikud hääled metsast kostsid, mõtle-

sin ma: „nüüd küpsetab jõululaps kooke.“
Ja põksuva südamega vaatasin siis õhtu-
taeva leegitsevat puna, mõeldes, kas küll
minu jaoks ka kook jõululapse juures küp-
semas on.“

„Nüüd on jõnlud jälle lähedal,“ ütles
Marschall, „sellele tahame mõelda.“

„Ma mõtlen sellele,“ vastas Helga, ja
näis nagu tuleks tagasi vana raskemeelsus.

„Proua Helga, seal ülal küpsetab jõulu-
laps jõulukooke.“

„Ma pole aastaid enam üht niisugust
maitsnud.“

„Siis peab eelrõõm seekord seda suurem
olema. Vaadake, kuidas kaminatuli leegit-
seb! Seal on valmistusel üks suurepärase
kook!“

„Mitte minu jaoks,“ vastas Helga. —
„Mida peaksin üksi tegema sellise koo-
giga!“

„Üksi? kes räägib siis, et üksi?“

„Te kuulete ju. Mina räägin seda.“

Nad olid edasi sammunud läbi punaselt-
virvendava lumemetsa, mis kaudis nüüp
violettvärvilist palistust.

„Ei,“ ütles Richard Marschall äkki,
„seda ei luba ma mitte.“

„Teie ei luba seda? Ja, seal ei saa te
aidata. Kuni kevad saabub, jään ma siia.“

„Ja siis?“

„Siis olen küll juba tagasi saanud oma
kindluse, mida ma otsin ja vajan.“

„Ärge uskuge seda, proua Helga. Selles
üksilduses puuduvad teil abinõud. Kui te
pool aastat olete olnud siin, siis olete il-
male jäänud veel palju võõramaks kui se-
nini. Mispärast? Kuna te ju vana eluga
olete teinud lõpu? Sellepärast, et teil
võrdlused puuduvad, sellepärast, et te omi
uusi mõtteid ei saa mõõta tõelikkude näh-
tustega, sõnaga: sellepärast, et te ene-
sele muud midagi kui vaid uue unistuste-
ilma ehitate. Jälle ühe unistusteilma!“

„Kuhu kuulun ma siis?“

„Ellu kuulute teie! Nii ruttu kui te ja-
lad teid suudavad kanda: ellu!“

„Ma tulen ju sealt. Väsinult, mahasuru-
tult, aralt — ja mida kõik veel!“

„Teie tulete varjuelust. Oleme avameel-
sed, proua Helga.“

„Ma olen seda. Aga uueks eluks pean
ma end esmalt koguma.“

„Proua Helga, mis ma ütlen, võib kõ-
lada karmilt, aga ma pean ütleva seda
siiski, sest et ma teie sõber olen ja teile
soovin kõige paremat. Teil oli aega viis
aastat end koguda. Nüüd seisab uks ava-
tult. Ja nüüd uuesti kahelda ja edasilti-

kata — see oleks argtus. Ainsam asi, mida
ma teist ei usu.“

Kui Helga sellele ei vastanud, vaatas
Marschall talle otsa.

„Jumala pärast, mis teil on? Ma olen
küll üks lollpea!“

Helga läks edasi kindlal sammul, pilk
sihitud kaugele. Aga ta silmist voolasid
pisarad, silmist, mida Marschall veel iialgi
polnud näinud nutvat.

„Proua Helga,“ palus ta, „mitte nutta.
Ma ei räägi ühtki sõna enam. Aga mitte
nutta, mitte nutta. Seda ei või ma näha.
Ma pole oma elus veel kordagi nutnud —
aga ma hakkan ka kohe peale.“

„Aga see on ju nii hea — nii hea — “
suutis Helga öelda.

„Ei mitte, mitte. Kuidas võisin ma küll
seda teha?!“

„Armas, armas sõber, ma olen teile ju
nii tänulik.“

„Lubage, proua Helga. Tänulik? Minu
mõtlematu tegutsemise eest? Parem juba
noomige mind tublisti läbi.“

„Ah, ma tean küll, et te mind mõistate.
Te olete mind ju alati mõistnud, isegi seal,
kus ma ennast ise veel ei tunnud. Viis
aastat pole ma võinud enam nutta. Kui
see viimati juhtus, oli Franz Grube surnud,
ja mina — pruut. Ja ma ei teadnud, kas
nutsin ma ühe või teise asja pärast. Ja
siis kadusid kõik pisarad ja põletasid mu
hinge, sest et ma neile ei saanud anda va-
badust, sest mul polnud troosti. See oleks
olnud ju nii alandav. Täna — täna võin
ma nutta.“

„Sest et teil mitte ainult troosti, et teil
ka abi on,“ ütles Marschall tõsiselt.

„Ma pole arg — —“ ütles Helga nagu
pika mõtlemise järele.

„Ei, te pole seda, ja te mõistate ka, et
te seda pole.“

„Ma olen ainult nii teeteadmatu, ja kui
tuleb esimene kraav, seisan ma ta äärel ja
ei tea mida teha.“

„Selleks on teil nüüd teie sillaehitaja.
See jätke ainult tema mureks. Tahate
seda?“

Siis pühkis Helga käega pisarad silmist
ja püüdis naeratada.

„Ma tahan.“

Läbi võsastiku säras valge jahimaja,
mille kord omale oli ehitanud Helga Nun-
tiuse isa, et seal oodata oma elu tagasi-
pööret, mis oli ära läinud ühes ta naisega.
Ja kuna ta vaid ootamist mõistis, suri ta
ka oodates.

„Uskuge mind,“ ütles Richard Marschall,

„kui meie tahame kuulda elu naeru, peame meelitama selle välja oma naeruga, nagu vastukaja. Meie saatatus on alati meie eneste peegeldus.“

„Ma usun seda,“ vastas Helga, ja kui nad astusid majja, kus valitseja-naine tuled süttas, olid ta silmad nii heledad ja lootusrikkad nagu hommikul, kui nad olid läinud välja, et looduse suuruses kaotada oma leina väiklust.

„See oli vast õnnelik jooks,“ ütles Richard Marschall, raputades nagu vend õel õrna käega lund Helga juustest.

Hilja õni istusid nad raske tammepuust laua ääres, kus Helga Nuntius oli istunud juba lapsena, ja jälle näis ta enesele lapsena, kui ta istus sõbra vastas, vabastamata silmi ta huulilt, mis kõnelesid nii julgelt ja kindlalt.

„Homme,“ otsustas Richard Marschall, „muretseb meile peremees kõliseva tasu eest ühe sõiduriista, mis meid otseteed Kasseli viib. Sealt telegrafeerin ma Johanna Grubele, kellele ma oma reisilt midagi ilusamat ei võiks kaasa viia kui teid. Johanna Grube juures elate te niikaua kui aga tahate. Isand Bettermanni võite rahustada sellega, et lubate kevadel ta uue maja sisseõnnistamisel olla. Ja vanas armsas Frankfurtis peate leidma kosutust ja — uut energiat. Üks pole midagi teiseta. Ülejäänud osa üle muretseb armas Jumal.“

„Vana armas Frankfurt,“ ütles Helga. „Ma usun nüüd tõesti, et jõululaps täna õhtul metsas jõulukooke küpsetas.“

„Ja kas äratab see isu?“ naeris Marchall ja tõusis üles, et talle soovida head ööd.

„Ma tahaksin, et seisaksin juba jõulupuu all.“

„Homsest peale seisate selle all. Ei, tänasest peale. — Seal — vaadake välja!“

Üle lumistunud metsa võlvus tumet talve-öö taevas tuhandete tähtedega.

Jõulumeeleolu oli neid vallutanud.

Siis pööras Helga ümber.

„Head ööd, härra sillaehitaja!“

„Head ööd, õpilane.“ — — —

2. peatükk.

Varahommikul oli jahiülevaataja valmis seadnud väikese saani.

„Ma mõtlesin,“ ütles ta Richard Marschallile, kes ta kõrval kõvaskülmanud lumel seisis, „härased tarvitavad seda ehk meelsamini kui mõnd suurt talumehe rege. Sellepärast panin ta juba varakult valmis.“

„Olete tore inimene,“ ütles Marschall ja

käis rõõmsalt vilistades tümber sõiduki. „Väga ilus, väga ilus! Ainult veel hobune! Teie kitsed ei jõua meid küll vedada, ja kui meie hobust ei saa, peame küll mängima nii: kes kaksorda lükkab, tohib ükskord sõita.“

Mees naeris. Siis otsustas ta.

„Ma jooksin metsaülema juure. Küll ta juba naabrit aitab. Tunni jooksul olen tagasi. See saab küll tore saanisõit, härra, nii tugev pole talv siin kaua enam olnud.“

Üleval avati aken ja proua Helga punapõseline nägu vaatas välja.

„Tere hommikut!“ hüüdis ta alla hoovi. „Ma olen juba tunni aja eest üleval.“

„Tulge alla! Ma sõidutan teid prooviks.“

Helga kadus aknalt ja mõne minuti pärast seisis ta meeste kõrval.

„Nii vara pole ma aastaid enam üles tõusnud. Ja kuidas ma veel magasin sinises katusekambris! Õiglast lapskund! Kui pika päeva ma nüüd võitsin.“

Richard Marschall vaatas teda varjamatult heameelega.

„Päris korralikult punased põsed olete saanud. Et need nüüd enam ei kaoks!“

„Pole karta. Ma meeldin enesele nii üsna hästi.“

Marschall võttis ta käe ja jalutas temaga üle õue, kus talvehommiku hämarus võitles suitseva tallilaterna punase kunaga. „Kuulge, proua Helga, ma kirjutasin juba telegrammi valmis Johanna Grubele. Maja-valitseja laenab meile kindlasti oma poisi, kes selle viib lähemasse postiasutusse. Kirjutage mõni sõna oma Kasseli notaarile, et ta teie asukohta teaks. Me ei taha midagi teha, mis võib aega raisata.“

„Teie mõtlete kõigele,“ ütles Helga südamlikult. „Millal harjun küll mina ise-iseisvalt mõtlema, kui te mind isegi väiksema asja juures nii oma hoolitsusega ümbritsete.“

„Jääb veel küllalt üle teie jaoks, proua Helga. Aga teadma peate alati, et mina olen teie juures.“

„Seda ma tean,“ vastas Helga lihtsalt, ja nad läksid majja. Poole tunni pärast jooksis poiss läbi metsa postiasutuse poole. —

Kuna valitseja metsaülema juure läks, et sealt hobust laenata, juhtis Helga oma sõbra läbi terve maja. Perenaine oli neile peale sööki avanud kõik ruumid, ja nüüd laskis Marschall omale näidata tube, kus ta sõbranna lapsena mänginud ja unistanud oli, kus ta isa süles oli istunud ja temaga ühes läbi akna piilunud, — kui talitorm maja ümber vilistas ehk kui esimene

kevadekohin metsast lähenes --- kas ema ehk tuleb.

Marschall nägi Helgat oma ees õige väiksenä, oma aastate kohta väga tõsise olevusena, kuidas ta end klaveri kõrvale nurka peitis ja mõtles, et ometi peab olema midagi suurt ja püha ta ema kunstis, sest et ta tugevam oli kui isa kurvad silmad ja ta enese lapsepisarad. —

Vaid vähe sõnu vahetasid nad oma rännaku kestel läbi ruumide.

„Siin õpetas mind isa,“ ütles proua Helga, „seal oli ta töötuba, seal — lamas ta surmuraamil, kui ta oma surmaga kutsus ema minu juure, keda ta oma eluga polnud suutnud siduda. Ja selles toas andis ema minule lauluõpetust, kuna teda ennast muusika haaras uuesti. Siis lendasime mõlemad välja. Aga mulle oli elu neis ruumides küll liiga vähe annud, et ma nagu võlausaldaja oma võlgniku juure tagasi tulin.“

„Lähme välja, proua Helga.“

„Ja,“ ütles Helga. „Ja ärgu olgu teil enam mingit kartust. Täna jätan ma ka selle minevikuga jumalaga.“

Marschall sammus ees. Ja kui ta end ukse poole pööras, et Helgat seal oodata, nägi ta, et Helga oma isa töötoas seisis ja ta tooli seljatuge õrnalt suudles. Siis sammus ta ümbervaatawat läbi ruumide oma sõbra kõrval trepist alla õuele, kus valitseja metsaülem hobust rakendas saani ette.

„Juba reisivalmis?“ küsis mees. „Võib kohe alata. Ema mässis juba tulised telliskivid tekkidesse ja pani saani. Teie ei tohi ju külmetada kui sõidate.“

„Külmetamist pole karta,“ kinnitas Richard Marschall. „Mida ütlete teie, proua Helga?“

Ja Helga vastas tublilt: „Külmetamist pole karta.“

Siis kõlisesid kellad, piits plaksus, ja veel kord ümbritses Helga pilk üksikut valget maja, kust ta teist korda lahkus, välja, teadmatusse. Siis tundis ta Marschalli käe surumist. Ja ta teadis: see sõit ei läinud teadmatusse. Ja jumalagajātu kurbmeelsus muutus rõõmsaks eluootuseks. —

Hobune jooksis head traavi. Puudel laulis külmanud lumi krudiseval häälel, ja õhus laulis külm. Aga see oli saanisistujatele meelejärele. Richard Marschall ei tahtnud ka taha jääda, lükkas kübara kuklasse ja laulis ka. Ja Helga silmad särasid. Usna soojalt mässis ta end saanitekkidesse. —

Kui saan pika sõidu järele jõudis metsast välja ja mööda maanteed edasi sõitis,

laskis Marsshall peatuda esimese võorastemaja ees ja tellis „hingesoojendajat“. Helga raputas end, kui ta Marschalli käsul väikese klaasi ühe sõõmuga oli tühjendanud, ja vaatas ehmunult oma saatja otsa.

„See oli tore,“ ütles see ja tühjendas teise klaasi. „Ja, teie õpite juba midagi.“

„See oli esimene minu elus,“ ja Helga raputas end veel kord.

„Ja ma loodan, et see klaas minule mitte viimaseks ei jää,“ tunnistas Marshall.

Siis läks sõit edasi, kellahelina ja piitsaplaksutuste saatel, aga laulmast lakkas Marschall, sest nüüd sõideti läbi külade. Ja varsti kerkisid juba esimesed majad nende sihtkohast esile.

„Kassel,“ ütles nende sõidutaja ja osutas piitsaga punaseile telliskivikatuseile. Ja Marschall noogutas: „Kassel,“ ja Helgagi kordas seda.

Nad tahtsid linna minna jalgsi, ja pakid pidi nende sõidutaja viima jaama. Kella neljase rongiga sõitsid Richard Marschall ja proua Helga Frankforti.

Nad istusid üksi kupees ja Marschall luges valjusti üht põnevat kriminaalromaani ette. Vähe aega enne Frankforti sissesõitmist lõppes jutt ja Richard Marschall sulges raamatu.

„See oli ilus jutt,“ ütles Helga.

„Ja, see tõi meid Frankforti. Praegu sõidame sisse. Olge teretulemast, proua Helga.“

Ta aitas Helga vagunist, kutsus pakikandja ja võttis sõiduki, mis viis nad Tina tänavale. Sõidukiakna jäällilede vahelt võis Helga vaadata välja. Tumejuukseline pea toetatud vastu ruutu, tervitas ta linna, kus oli olnud kord õnnelik. Niipalju kui ta tildle oli teadnud õnnest.

„See ei eruta teid ometi?“ küsis Marschall sõidukinurgast.

Ja Helga mõistis seda murelikku tooni, ja see tegi talle head. Pead aknaruudult liigutamata võttis ta sõbra käe ja hoidis seda tugevasti, kuna sõiduk peatus Grube maja ees.

Seal seisis juba vana passija ja võttis nende pakid. Üleval, avatud elutoaknel seisis Johanna Grube punaseksnutatud silmadega. Aga enne kui Helga sellele selgusele jõudis, tundis ta end tuppa tõmmatavat, kaks pehmet käsivart põimusid ta kaela ümber, ja kaks pehmet huult surusid end tugevalt ta suule.

Siis hüüdis see suur, tugev neiu üle oma külalise pruunijuukselise pea: „Mis, Richard? Küll meie ta juba rõõmsaks teeme!“

Ja Richard Marschall võttis Johanna Grube kätte ja surus seda tugevasti.

Suur kroonlühter valgustas vana elutuba, lastes särada teda nagu lõunapäikese valguses, kaminas mänglesid tulevaimud. Helevalgelt oli kaetud laud; kõikjal oli lilli, kuna Helgale määratud kohal lõhnas suur, õitsev roosikimp.

„Ma pole veel iialgi kellelegi õeluud südamlikumalt „teretulemast“, ütles Johanna Grube. „Tulge minu tuppa, ja siis istume kohe lauda. Selgitusi ma ei vaja. Aga me tahame palju, palju ja mugavalt üksteisega vestelda.“ —

Ta tuli üksi jälle välja omast toast ja naeratas nüüd Marschallile.

„Seda tegite hästi, et ta minu juure tõite. See on usaldav sõprus.“

„Johanna,“ ütles ta, „teie häbistate mind. Ma tulen, et teilt midagi paluda, ja teie tänate mind.“

„Ja,“ arvas Johanna mõtlikult, „kas pole see ilus? Kas ei pea see nii olema inimeste vahel, kes üksteisele on astunud lähedale? Kui üks tahab paluda, teab teine, et ta talle väärt on, ja nii saavad palve ja tänu üheks.“

„Kas tahate teda meeleldi — ja kaua — oma juures pidada?“

„Kuni ta minult ühel päeval tagasi nõutakse.“

„Tema ei nõua Helgat tagasi,“ ütles Marschall ja mõtles Braunile. „Lahutuspalve on küll vist juba eile sisse antud.“

„Ehk kui teda üks teine tagasi nõuab, Richard. Ma tahan teie sellele juba hoida.“

„Johanna,“ vastas ta ärevalt, „ühtki sõna minult! Mina ei tule üldse kõne alla. Mina toimin ainult sõprussideme põhimõttel. Ja seda tahan ma ka viia läbi.“ Ta peatus ja vaatas maha. Siis tõstis ta vabalt pea.

„Johanna, ta ei mõtle ise teisiti sellest. Muidu — poleks ta tulnud kaasa. Tähen-dab, ei ole tarvis teda ehmatada, anneme talle täiel määral rahu. Mina pean ennast juba tagasi hoidma.“

„Kui kaua, teie armas mõistmatu?“

„Kui kaua?“ kordas ta tõsiselt. „See võib kesta terve inimelu. Minu poolt pole seal ükski sõna.“

Emalikult silitas Johanna üle ta juuste.

„Helga tuleb,“ ütles ta siis. „Olge rõõmus.“

Seda ei tarvitsenud Johanna öeldagi. Säravalt nagu võidurikas vägedejuht istus ta tõstes oma klaasi ja lastes elada Frankfurti ja Mainlinna sõbralikku maja, Grube-

maja, ja kõiki ta elanikke, praeguseid ja endiseid.

„Ja Bettermannid?“ küsis Helga üle laua Johanna Grubelt.

„Nad leidsid omale peavarju, kuni nende maja üles ehitatakse. Isand Bettermann on kümne aastat noorenenud.“ Ja siis jäi Marschall ka Bettermannide terviseks.

„Ta ehitab nüüd ehk gooti stiilis,“ jutustas Johanna Grube edasi. „Ta ütleb, et peab puhast stiili näitama. Seda võlgnevat ta oma sõpradele kunstnikeperest.“

„Kui ta aga selleläbi teile rohkem võlga ei jää.“

„Aga, Richard,“ naeris Johanna, ja siis oldi rõõmsad vanas kaupmehemajas.

Kell lõi üksteist. Siis tõusis Richard Marschall ehmunult.

„Kuhu jääb küll aeg? Ja teie lasete enestele mu tulitava siinoleku rahulikult meeldida, kuigi olete surmväsinud. Ja, ja, mees ei peaks muretsema enesele üldse muud kui sõbrannasid. Kuidas see ära helitab!“

Ta surus tugevalt Johanna Grube kätt.

„Nüüd lähen ma võimalikult otse hotelli. Homme lõuna reisin edasi. Siis tohin ehk veel homme kord siia sisse vaadata?“

„Teie — reisite — —?“ küsis Helga, kui Marschall ta kätte võttis.

„See pole kaugel. Kahe ja poole tunniga olen kohal. Peale selle: meil on ju homme terve pealelõuna. Nüüd peate magama. Head ööd, proua Helga! Grubemaja katuse all on hea olla.“

„Head ööd, härra Marschall. . .“ aga ta hoidis tugevasti mehe kätt.

„Õpilane,“ ütles see naeratades ja seda sõna rõhutades. Aga Helga raputas ärritatult pead.

„Ma ei leia ju tänusõnu,“ ütles ta. „Ma jooksin aga kaasa, nagu peaks see nii olema.“

„Pidi ka,“ vastas Marschall, suudeldes ta käsi. „Nüüd on teil Johanna.“

„Aidake mind ometi, et ma teda tänan,“ palus Helga ja vaatas niiskeil silmil Johanna poole. „Tal on ju viisiks heategusid teha, nii et isegi tänu unustatakse.“

Aga Richard Marschall oli juba väljas. Nüüd läks ta, palitukrae üleval ja käed sügaval taskutes, mööda Tinatänavat edasi.

„Jätke talle ometi see rõõm,“ ütles Johanna Grube, „meie teeme selle juba jälle tasa. Ja nüüd peate mulle ütlema, kas olete väga väsinud.“

„Ma võiksin vestelda teiega kogu öö, ja ma tahaksin seda ka.“

„Siis istuge aknplatsile. Kas mäletate, et te selles toas kord juba olite ja sellel platsil istusite? See oli õhtul, mil teie esmakordselt publiku ees laulsite.“

„Ja Franz Grubel oli sünnipäev,“ lõpetas Helga, lastes oma pilgu nagu silitades libiseda üle toa. Ta mälestas, ja polnud seda iialgi unustanud: siin oli talle mees, kes ei tahtnud saada petjaks, öelnud armastussõnu, ja tema oli, silmad täis pisaraid, tõusnud ja seda meest suudelnud. —

„Teile on kiri ja telegramm, proua Helga. Kas tahate lugeda?“ Johanna hääl pidi kõlama ükskõiksest, aga selles oli siiski tasane värin. Helga kuulis seda, ja vaadates Johannale otsa, ütles: „Armas Johanna, ma ei läinud mitte kergemeelselt siit. Ma läksin alles siis, kui minevik mulle oli täiesti surnud. Sellepärast ei või ta mind ka enam kohutada. Andke mulle rahulikult kõik, mis mulle saadetak e. Teie ei tarvitse iialgi olla rahutu minu pärast.“

Siis andis Johanna talle kirja ja telegrammi.

„Ma jään kõrvaltuppa. Kui te veel minuga tahate vestelda, tarvitsete ainult hütüü.“

Rahulikult avas Helga telegrammi. See oli tema Kasseli notaarilt ja sisaldas järgmist:

„Hamburgist lahutusasjadest teadustatud. Palun teateid ehk täielikku volitust.“

Siis võttis ta kirja ja nägi käekirjast, et see oli Robert Braunit. Kahtlemata avas ta ümbriku ja luges pikkamööda tihedalt kirjutatud ridu.

„Armas Helga! Ehkki Sa mulle jätsid vaid oma Kasseli asjaajaja aadressi, saadan siiski selle kirja Frankfurti Maini ääre Grube maja aadressil, kuna mu küsimuse peale Sinu advokaat vastas, et talle on teadmata Sinu elukoht. Olen kindel, et see kiri Sind lejab, sest ma tunnen ju Su poolehoidu Frankfurtile. Sa võid rahulikult lugeda edasi, kartmata, et ma võiksin ehk pealetükkivaks muutuda või teha olematuks sammu, mis on juba astutud.“

Mis mind sunnib Sulle isiklikult kirjutama, selleasemel, et meie vahetada täielikult lasta korraldada oma advokaatide läbi, on kõigepealt soov mida küll iga korralik inimene eneses kannab, soov, naisele, kellega on rida aastaid elatud üksteise kõrval ja kellele pole midagi heita ette, vaid seda, et ta sellele elule polnud kasvanud, isiklikult öelda e'la hästi! Seda teen ma ka selle kirjaga. Ela hästi ja püüa mõista, kas võib leida meiesugune

inimene õnne väljaspool kunsti. Sina põhjustasid meie lahkumise. Siis mõtlesid Sa ka juba varem sellele, et ka tagajärjed üksi Sinu kanda jäävad. Mis minusse puutub, siis soovin ma Sulle meeleldi, et Sa ettenägematuist, halbadest järeldustest jääksid puutumata. Rohkem ei või ma öelda.

Sa nõudsid lahutust. Ja ma arvan, et see Sulle on sobiv, kui teeme seda niipea kui võimalik. Aga kolmveerand aastat võib praeguste olude juures ikkagi mööduda, kui mitte rohkem, ja Sa andesta mulle, et mul muud üle ei jää meie lahutuse põhjusena ette tuua, kui et Sa ise minust vabatahtliliselt lahkusid! Ole nii hea ja teata oma advokaadile, et Sa iialgi enam ei kavatse tulla tagasi minu juure.

Ma pean, niipalju kui ma Sind tunnen, arvama, et Sulle mu kaupmehelik teotsemine täna esmakordselt vastik pole. Sest see aitab meid kergelt üle kõigist väiklastest lahkkelidest. Arvestame siis vaid asjaoludega ja jätame kõrvale igasuguse sentimentaalsuse.

Et Sina see olid, kes algas meie lahutusega, siis pean Sind küll paluma, et Sa, arvestades minu kunstniku elu ja edaspidiste võõrusetendustega, minu nime enam ei kannaks.

See on küll endastmõistetav, et meie ühine varandus jaotatakse. Selle tagasilükkamist Sinu poolt ma ei tunnista. Ma ei võta kingitusi.

Minu advokaadi nime teatasin ma Sinu Kasseli asjaajajale. Isikliku kirjavahetuse lõpetan ma sellega. Kas Sa laulust kunstile suudad leida silla elulauluni, mis näib Sulle ihaldatavam, ei või ma oma seisukohalt vaadates mitte uskuda. Aga soovida tahan seda Sulle meeleldi. See olgu mu viimane elahästi.

Robert Braun.“

Pea toetatud tagasi istus Helga kaua ja mõtles järele iga rea üle selles kirjas. Ja äkki oli tal tunne, nagu peaks ta palvetama. Nagu oleks mingi hädaoht möödunud temast. Ja käed kokkupandud, mõtles ta: „Isa taevas, ma tänan Sind, et Sa mind hoidsid hirmsaima pettumuse eest. Et Robert Braun küll Robert Braun on, aga mitte väiklasem kui ta viis oli. Nüüd ei tarvitse ma häbeneda oma möödunud abielu. Isa, selle eest tänan ma Sind.“

Ta tõusis ja otsis üles Johanna Grube. Ja siis istusid nad koos unustades tunde.

„Kas ei pidanud ma sõna, preili Johanna? Olete rahul minuga?“

„Te olete suurepärane olevus, proua Hel-

ga. Et sellised kirjad kedagi võivad rahustada, poleks ma arvata võinud. Teie peate küll hoopis iseäraliku pilguga lugema.“

„Ma arvan, see oleks mu kohus; minu enese ja — tema vastu.“

„Kõnelege edasi, proua Helga.“

„Miks ma seda arvan? Sest et iseäralikud vahekorrad nõuavad ka iseäralikke tähendusi. See on mulle viimaseil päevil saanud selgeks, ja kõige selgemaks veel täna. Selles on süüdi see kiri. Ta ei sisalda ainustki südamlikku sõna. Aga ta ei sisalda ka etteheidet ega tõrelemist. Peab ju iga inimest tema omapärasuses kujutama enesele ette, ja ainult sellejärele ta suuruse või väikluse üle otsusele jõudma. Inimest, kes hingeelu üle naerab, võib mõõta vaid ta väliste tegutsemiste järgi. Ja et tema mind siin ei petnud, ja et ta mind koguni häbistas, selle üle ma rõõmustan.“

„Teie rõõmustate, et tunnete end häbitatuna?“

„Ja, preili Johanna! Sest seda võin ma ju jälle heaks teha, kuna ma mõtlen lepitavate mõtetega ajale, millel minu enese jaoks polnud mingit sisu. Nüüd tean ma ometi, tema eluvis polnud minu oma, aga see polnud, tema silmadega vaadates, halb. Sellepärast olen rõõmus.“

Johanna Grube võttis ta tugevalt oma käte vahele.

„Preili Johanna —“

„Rääkige, armas väike naine.“

„Ma jätan maha tema nime. Täna peale olen ma jälle Helga Nuntius, kuigi — proua Helga Nuntius. See on mu neiuunistusist ärkamine. . . .“

Kellade tiksumine kostis läbi toa, ja nende osutid läksid ikka edasi ja edasi. Nüüd hakkas suur kell söögitoas lööma. Tumedalt, nagu kirikukell, kostsid löögid. Aga Helga Nuntius ei liigutanud end. Nagu tunneks ta aastate väsimusest end praegu varjatuna.

Liikumatus oli istunud Johanna Grube. Ta mõtted eksisid ringi — nad otsisid Richard Marschalli. „Armastus?“ värises veel kord läbi ta hinge. Ja sügava hingetõmbega ütles ta oma rahustuseks: „emalik armastus.“

Siis oli tal, nagu tunneks ta venna Franzit oma peal . . .

Ta naeratas: „Sina ja mina! Ja meie armsad!“

Ta kummardus ettepoole ja hüüdis Helga nime. Rasked silmalaud tõusid pikka-mööda. Siis laskis ta Helga toolile vajuda

ja vabastas ta riideist. Pruun pea puhkas väsinult ta tugeval õlal.

„Ja, ja,“ ütles ta, „sina oled ka nüüd mu armsake.“

Küünlavalgel istus ta veel kaua seal ja vaatas, kuidas Helga rahulikult hingas. —

„Kui ilus ta on. Siia juure ei sobi siis ka mitte inetu. —“

Kui juba hommik tuli, suudles ta teda.

„Head ööd,“ ütles ta. „Täna peale algavad ka mul head ööd. Kõik on selge ja vaikne ja ilus; ja mul on mu amet. Teid mõlemaid armastada. Üht teise pärast ja teist ühe pärast.“

Naeratades läks ta välja.

Aga üle ta neiunäo oli libisenud nägematu käsi, surudes sinna ema kannatused ja rõõmud, mis koos moodustavad armastuse. —

3. peatükk.

„Nägemiseni, proua Helga. Tehke häid edusamme elukunstis!“

„Kas tulete varsti jälle tagasi, härra Marschall?“

„Kaheksa päeva pärast —!“

Siis veeres rong jaamaesiselt ja Helga lehvitas rätikut, kuni ta enam ei näinud muud kui vaid üht tumedat täppi kauguses. „Head reisi,“ ütles ta veel. Siis ootas ta, kas jälle tuleb üksildustunne ta hinge. Aga see jäi ära. Temas helisesid vaid mingid imelised hääled ja ta püüdis neid järgi ümiseda, kuna ta jaamast lahkus, ja see õnnestas teda.

Johanna Grube oli koju jäänud.

„Esiteks peate harjuma üksinda käima väljas,“ oli ta öelnud. „Ja siis tulen ka vahest mina, ja seltsis jalutame üle mägede. Võib olla, ei vaja teie mind üldse, ehk kui, siis vaid selleks, et leida minus õhtul kaminaääres kuulajat. See oleks kõige ilusam! Sest miski ei tee tervemaks ja rõõsamaks kui kasvav usaldus iseene vastu.“

Helgal oli see juba. Ta hingas sügavalt. See, kes praegu oli sõitnud ära, oli selle talle toonud.

„Ja nüüd mitte enam mõelda ja kahelda,“ ütles ta enesele. „Võtta kõik kingitusena, ja kinkida vastu niipalju kui võimalik. See loob igavesel pidumeeleolu, õpetas mulle mu sillaehitaja, ja ma pean oma õpetajale au tegema. Kellele kingin ma nüüd kõige pealt midagi?“

Ta läks edasi ja jõudis konservatooriumi juure. Seal seisis see ta ees, lai ja valge nagu aastate eest, omas meeldivas rahus. Veidi tugevamat südamelööki tundis Helga, siis nägi ta vaid üht harilikku ma-

ja, ruumikam kui teised, kuid sama lihtne. Vaid pettumusi võisid leida need, kes kord lõpetasid oma õppimise seal ja läksid laia ilma. Sadandete hulgast pidas juhusejumalanna vast ehk ühele ainsale sõna. Ühed tegi ta toredateks nukkudeks, teised mõistmatuteks uhkeldajateks, kolmandamad ilmapõlgajateks, ja terve hulga noori neidusid tõukas ta sügavasse eluporri. —

Kui Helga Nuntius päikesepaistelisel septembri hommikul, millest nüüd oli möödunud juba kuus aastat, erutusest värisedes oli astunud sellesse kunstitemplisse, oli ta uskunud kuulma siin taevahümne. Nüüd oli ta kuuline muutunud teravaks. Täevahümnidest kostis nüüd nagu nutmine ja hirmunult allasurutud luksumine. Ja ta küsis endalt: kas läheb välja siit uksest rohkem rõõmu või rohkem valu . . . ?

Majahoidjalt küsis ta professor Falleri aadressi. Ta tahtis ju kingitusi viia.

Kui ta mööda treppi oma vana õpetaja korterisse üles läks, kuulis ta teda mängivat. Ta kõneles oma suure sõbra Beethoveniga inimolevuste viletsusest. Aga energiliselt koputas Helga.

„Jääge parem välja, palun!“ kurjustas ees ehmunud hääl.

„Ei tule mulle mõttessegi!“ hüüdis Helga ja pistis pea uksevahelt sisse.

„Taeva pärast, kas olen mina peremees omas majas või pole ma seda iialgi!“

„Niipea kui üks daam seal on — iialgi!“

„See oleks! See oleks uusim mood! Naised! Minu käskijad! Mida tahate siis minust? Tehke lühidalt. Lokke pole mul enam kellelegi kinkida ja armastamiseks puudub mul meeoleu.“

„Aga minul mitte!“ naeris küllaline, „jooksis klaveri juure ja pani torisevale vanamehele käed õlgadele. „Tere, härra professor. Kus on kavaleer, kelle kuulsus inimesena ja kunstnikuna läks Baireuthist välja maailma? Ma tulen teda külastama.“

„Kuulge,“ ütles vanamees kergitades silmakulme, „see pole küll viisakas küsimus, aga kas olete nüüd teie hullumeelne, või olen seda mina?“

„Ja, härra professor, mina tohin küll ainult enese üle otsustada. Nii siis: Mina pole seda mitte!“

„Teie mit—te?“ karjus professor ja lõi klahvidele. „Siis pean küll mina seda olema! Siis mi—na!“

„Härra professor — — kas ei tahaks te mulle kord otsa vaadata?“

„Ma ei vaata ühegi naise peale! Ma tahan rahu! Ja nüüd — elage hästi, armuline.“

Ja ta algas pilkelikult üht aariat, Don Juani'ist! Viivitamata laulis Helga Nuntius:

„Mind jätab maha tema, tänamatu — —“
Siis muutus mäng kuulatavaks kunstiliseks saateks . . .

Ja siis ütles vanamees end ümber pöörata: „See võib olla ainult väike Nuntius.“

„Kas tahate öelda mulle nüüd tere?“ küsis Helga, ja ta käed vajusid professori kättele, mis seisid klahvidel.

Vanamees haaras neist kinni ja hoidis neid tugevasti. Ta käed värisid. Helga pani oma pea vastu kuivanud põske, ja mees ei liigutanud end, hingas vaid sügavalt, nagu tõmbaks ta ühes selle naisejuukse lõhnaga mälestusi enesesse kevadest, noorusest.

„See on hea,“ ütles ta, „see on väga hea.“

„Et ma tulin? Kas rõõmustate nüüd õige vähegi, nagu mina rõõmustan?“

„Kas te tõepoolest rõõmustate?“

„Oleksin ma muidu siin?“

Siis hakkas ta kiirelt üle õlgade, tõmbas Helga pea lähemale ja suudles teda otsivail huulil silmidele.

„Armas, armas professor — —“

„Tüdruk, tüdruk! Tähendab minupärast? Pole vana Falleriit veel unustanud? Oled ainuke neist, kes Falleri läbi millekski on saanud. Sellepärast on mu rõõm nii lapsik. Naerda tahaksin, muud midagi kui naerda — —“

„Siis naerge ometi! Välja sellega! Ma teen kaasa!“

Ja siis naersid nad koos nii, et see kõlades ja helisedes läbi toa kostis. Helga pea oli surutud tugevasti vastu vanamehe põske. See polnud teda veel oma kätevahelt vabastanud.

Äkki lükkas ta Helga pea kõrvale ja tõusis komistades.

„Palun vabandust,“ ja ta laskis punastades libiseda pilgu üle oma kulunud ülikonna, mille ees nõõbid ripnesid.

„Ma vahetan ainult riideid. Teate ju — Baireuth'i kavaleeri pärast.“

Ära oli ta. Ja Helga istus klaveripingil, käed süles, ja ei imestanudki oma rõõmu üle. Kui Richard Marschall teda nüüd näha võiks, käis tal läbi pea, see peaks küll olema rahul oma õpilasega. See polegi nii raske, see sillaehitamine, mõtles ta. Aga see on nii lõbus. Kas ma oma kunstist ka vanale professorile kõnelen? Ma olen nüüd juba nii palju õppinud, et ma sellest ka muist ära võin anda. Ah, nii noor olla! —

(Järgneb.)

Kannikesed.

Austria kirjanik **Ervin Stranik.**

1

Kui noor daam astus kupeesse ja Georgi vastas istet võttis, ei näinud Georg sel hetkel muud midagi kui — kannikesi! Kannikesi suure, ümarguse kimbu, ja nüüd haistis ta ka õrnjoovastavat lõhna, mis neist lillekestest harilikult välja voolab, toda ühesugust jaatava elujõu pehmet hõngu, mida ta ise alles veel mõne tunni eest pisarniiskeil silmil oli sisse hinganud, kui emast lahkus ja rongi astus, mis teda pidi kandma kaugele.

Ta tundis südames tasast valu ja tal oli vaev teed tagasi leida raamatu juure, mille lugemise ta võõra ilmunisel oli katkestanud. Magister Bölke kummaline saatus, mis tema ees sajal leheküljel oli avastumas ja temalt oleks pidanud kõrvaldama igavuse, ei suutnud teda enam kütkestada. Sellepärast pani ta raamatu oma kõrvale istmele ja sulges silmad. Ehk võimaldus tal oma mõtted koondada tööle ja katsetele, mis teda Lõuna-Ameerikas ootasid. Kuid seegi kavatsus nurjus. Kannikeste lõhn, mis nüüd täitis juba kogu kupee, ei võimaldanud selget mõtisklemist.

Äkki elustus temas soov, mitte igapäevane, vaid isegi pisut veider. Aga juba polnud tal enam jõudu seda alla suruda, ja peaaegu vastu tahtmist, peaaegu iseseisvalt vormisid ta huuled esimesed sõnad, mis ta võõrale noorele daamile oma vastas ütles.

„Andestage, armuline proua,“ kuulis Georg ennast ütlevat, „et teid kõnetan, siiski — mul oleks teile palve, suur palve, mille täitmine mulle oleks väga tähtis. Kinkige mulle mõned oma kannikestest!“

Võõras, kelle saledat keha ümbritses hele reisikostüüm, tõstis imestades silmad. Sügavmust silmapaar, mille kohal seisid sama mustad kulmud, pöördus uurivana Georgile. Tõrje ja piinlik liigutus kummalise lähenemisekatse üle peegeldusid neis.

Ent enne kui ta sai eitavalt vastata, kõneles Georg juba edasi.

„Tean, armuline proua, et minu palve teid väga pahandab ja et te peate pahane olema, kuna te ei tunne põhjusi, mis mind seda esitama ajasid. Lubage, et seda teile seletan.“

Must silmapaar pöördus Georgilt jälle kõrvale ja kõlav hää ütles: „Palun!“

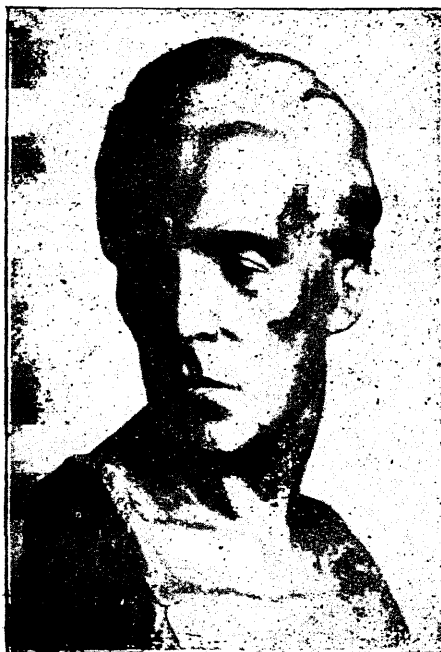
Kui ilusasti selle hääle kõla kannikeste

lõhnaga sobib, mõtles Georg samal hetkel, siis algas ta:

„Ma olen algamas kaunis pikka teekonda. Tulen Viinist ja sõidan Lõuna-Ameerikasse. Mitte, et sinna mõnda linna jääda, vaid väikese ekspeditsiooniga edasi tungida kuni Brasiilia kõrguste rajadeni. Olen nimelt arst, niitelda uuriv arst. Olen enese pühendanud soopalaviku ja soojatõve uurimisele. Neis haigustes leidub veel hulk saladusi, eriti kui nad möllavad troopikas. Võib päästa vaid üksikuid, kui neid tabab teine neist. Tahaksin nüüd ise mõned kuud viibida nende haiguste paigas, et neid põhjalikult tundma õppida ja — kui võimalik — ka vahendeid leida, mis võitlemise nende vastu tulevikus võiks kindlaks teha.“

„Siis ähvardab ju teiegi elu seal hädaoht?“ katkestas Georgi jutu pehme hää.

„Seda küll,“ kinnitas Georg ja vaatas uuesti võõrale daamile. „Aga kes tahab võita, sel peab olema ka julgust, ja selliseid katseid saab toimida vaid enese elu hädaohtu andes. Muide: mina ei ole abielus, ei jäta siis ka naist ega lapsi kodumaale maha. Ainult ema elab mul veel

H. Halliste. „Ago“. Raudbeton.

Hea, armas ema, vana ema, kes parim on kõigist muudest maailmas. Ja tema pärast, armuline proua, palusin ma teilt mõne kannikese.“

Noor daam pöördus huvitatult jälle tema poole.

„Ent mina ei taipa veel ühendust minu lilled ja teie ema vahel.“

Georg muigas kergesti.

„Vabandage, armuline proua, tahtsin seda praegu ütelda. Peate nimelt teadma, et minu ema kõige enam armastab kannikesi. Kogu aasta on tal neid ikka, kevadel värsked vaasis, muul ajal kuivatatult raamatute vahel ja karpides. Mis teistele tähendab neljaleheline ristikhein, lootust õnnele, seda on temale alati tähendanud kannikesed.“

„Ja teiegi usute nende väikeste lilledel imejõudu?“

„Jah ja ei, armuline proua. Mina ei ole ebauusklik harilikult, ent igakord, kui mind ähvardas mõnesugune oht, annetas mulle mu ema mõned kannikesed. Need lilled minu vihkude vahel, toimisin oma koolitoid; nad saatsid mind keskkooli lõpetamisel, doktori eksamil ja isegi mu katsetel ja loengutel omal alal. Seegi kord, enne reisile tulekut, andis mu ema mulle raudteejaamas veel kimbu kannikesi. Ja nüüd kaotas selle, kui pakkisid ära andsin, ja ei leidnud teda enam.“

Noor daam lahtistas juba kannikesekimbu oma jakilt.

„Oo,“ ütles ta nüüd, „kui see tõesti kõik on tõsi, mis jutustate, siis ei tohi ma teie palvet tagasi lükata. Aga kas minu kannikesed teile nii palju õnne toovad kui teie ema omad, seda ma ennustada ei tea.“

„Ma tahan seda uskuda,“ vastas Georg. „Oleneb ju kõik ainult tunnetest, millega nad antakse. Ja kes teab, ehk elutseb neis kannikeses isegi kahekordne jõud: õnnistus, mis ema mulle oma lilledega andis, ja — teie soovid.“

Daam jagas kimbu pooleks.

„Siin on teile lilled.“

Peente sõrmedega ulatas ta Georgile lilled. See tundis väikest jahedat naisekäta oma käe ligidal ja nägi nüüd võõra nägu üsna lähedalt: kitsas, õrn ovaal, raamitud juustest, millest osa reisimütsi alt laubale langes.

„Asetan lilled väikesesse plekktoosi,“ algas Georg uuesti, „ja kannan seda alati enese juures.“

Noor daam naeratas. Kerge õhetus lendas üle ta näo.

„Seda teen minagi omadega, kui koju jõuan,“ vastas ta tasa, „ja nii tihti kui ma toosi näen, tahan teile uuesti soovida palju õnne. Ja kui ma kord ajalehest loen, et mingisugune arstiteaduslik ekspeditsioon Brasiilias on saavutanud suuri tulemusi, siis võtan lilled välja ja kujutlen enesele, et minagi nende tulemuste juures olen pisut abiks olnud.“

„Arvamine, milleks olete ka õigustatud, armuline proua. Aga kuna ma ennast veel pole esitlenud, siis lubage, et seda nüüd teen. Minu nimi on doktor Georg Keller, dotsent Viini seratherapeutilises instituudis.“

„Minu nimi on Dorothy Bosch ja ma elan Berliinis oma vanemate juures. Muide ma pole veel mitte — armuline proua.“

Georgi nägu lõi äkki õhetama.

„Oo, vabandust, armuline preili! Te kannate kindaid ja siis arvasin —“

Dorothy hakkas lõbu tundma.

„Aga, härra doktor, lilledel on see ju ometi ükskõik, kas nad tulevad proualt või noorelt preililt?“

„Lilledel küll,“ naeratas Georg, „minul aga võib olla mitte. Sest nüüd, kuna te pole armuline proua, lubate mulle ometi, et teile Brasiiliast vahetevahel teateid annan, kas ja kuidas teie lilled mõjuvad?“

Dorothy võttis käsitaskust väikese nimekaardi.

„Kui see teile lõbu teeb ja kui teil raske töö juures aega jätkub kirjutada. Minu aadress seisab kaardil.“

„Berlin-Schöneberg, Pargi tee 15,“ luges Georg, siis pani ta kaardi taskuraamatu vahele ja ta sügav pilk kaisutas preili Dorothy kogu keha.

— — —

Georg kasutas Dorothy luba tublisti. Juba Rio de Janeirose jõudes saatis ta temale esimesed tervitused. Kõik ettevalmistused ekspeditsiooni jaoks olla hästi õnnestunud, teatas ta, märk, et kannikeste võim hakkavat mõjuma. Hiljem järgnesid tervitused sisemaalt, siis jäid kirjad mõni aeg tulemata, kuni viimaks Dorothy kätte jõudis suur kiri.

„Oleme juba jõudnud oma reisi sihile,“ kirjutas Georg selles. „Meie ees levineb Brasiilia ürgmetsa tohutu ja läbitungimatu dshungel kõigi oma saladustega, päevase sügava vaikusega ja öise valju kohinaga.“

Kõik minu mehed on terved ja ühendust tagamaaga peame lennukiga. Iga kahe nädala järele tuleb lendur meile kodust teateid tooma ja meie teateid sinna viima.

Minu keemilised analüüsid, mida ma juba suure hulga olen toiminud, on annud rahuldavad tulemused. Meie katseloomad, kellele soopalaviku ja soojatõve pisielukaid panime, reageerisid suurepäraselt. Mina usun kindlasti kannikeste jõudu ja häid soove, mis minu ema ja teie, mu armuline preili, nendega ühendasite. Kui kõik nii areneb, kuidas see algas, siis loodan oma tööga kolme või nelja kuu pärast lõpule jõuda ja Euroopasse tagasi tulla. Lisan selle kirja juurde mõned pildid; ehk huvitab teid näha, kuidas sellistel ekspeditsioonidel elatakse ja millisel metsik-romantilisel (aga paraku ka hädaohtlikul) maa-alal meie oma tööd toimetame."

Dorothy luges kirja mitu korda, enne kui ta selle jälle ümbrikku tagasi pani. Siis vaatles ta pilte; mõnel oli näha dr. Keller ise, troopikakübar peas, valge linane ülikond seljas ja jalas pikad säärsaapad, mis teda kaitsesid madude hammustamise eest. Mees näis olevat õige sale, siledam kui viimati raudteerongis; vististi oli töö raske ja ka kliima mitte sobiv.

Dorothy nõjatus diivani padjule ja ohkas kergesti. Ta tundis viimasel ajal, et polnud õnnelik. Mis mõte oli tagasi mõelda mööduvale kohtamisele raudteel? Juhus oli nad tuttavaks teinud ja ainult see, et Georg oma ema kannikesed kaotanud, oli neid jutule aidanud. Nüüd kirjutas mees ainult oma lubadust täites ja vististi ka vaid ebausklikult kannikeste jõudu uskudes.

Mis pidi ta nende kirjade ja piltidega õieti tegema? Hõljuma romantilises tujus ja armuma õnnelt kaugesse uuri jasse, keda tema isik vististi põrmugi ei huvitanud, vaid kes pärast ekspeditsiooni õnnelikku lõppu Viini ema juurde tagasi läks ja tema kannikesed, kui neid enam vaja ei olnud, vististi pühkmekasti viskas!

Helises telefon.

Dorothy võttis kuulamistoru.

Helistaja oli Villi. Villi, see hea, rumal poiss, kes teda juba aastaid armastas, ehkki alati tagajärjetult, kuid ometi ei taganenud.

"Mis on, Villi?"

Villi ütles, ta tahtnud Dorothyle vaid ütelda, et tal on kaks piletit „Meisterlauljate“ jaoks, kas ta ei tahaks täna peole tulla?

Dorothy viivitas pisut vastusega. Villiga ooperisse? Pärast mitmenädalalist eemalviibimist, mil ta tema kirjadki oli jätnud vastamata? Kas ei tähendanud see suhete uut sidumist, kuigi nad olid ju nagu kat-

kenud? Kas pidi ta Villis äratama uut lootust?

Villi kõneles edasi. Ta häääl omas soojema, pehmema, tungivama kõla.

"Dorothy, miks ei ütle sa jah? Sa teeksid mulle sellega suure rõõmu, ja siis..."

Villi peatas hetke.

"Mis siis...?"

"Siis — mul on nimelt uus auto, küll väike, aga hea masin. Võiksime seda kohe proovida, kui sulle koju järele sõidan. Jah?"

"Jah."

Dorothy ütles seda äkki kindlasti.

"Kell seitse, kas see sobib?"

"Sobib."

Dorothy pani kuulamistoru jälle hargile. Ta pilk langes piltidele, mis dr. Georg Keller saatnud. Ruttu pistis ta need jälle ümbrikku.

Ei, polnud mõtet oma mõtteid ikka jälle siduda tolle pealiskaudse kohtamisega vagnis. Tol mehel mõlkusid peas ju probleemid, soopalaviku ja soojatõve uuringud enam kui mõni naine. Kes teab, kui kauaks ta jääb Brasiiliasse, ja siis, kui kõik lõpnud, läks ta tagasi Viini oma instituuti, kuna tema istus Berliinis oma poole kannikestekimbuga väikeses plekktoosis, romantiliselt ikka veel oodates armsamat, kes tulla ei tahtnud, ehtis Penelope, muinasjutuisik, naeruväärne, võib olla isegi pilkamist vääriv.

Ei, Dorothy ei olnud neiu, kel oli veel tundeid ja vaateid vanaemapäevilt. Ja kui sellised tunded tahtsid ilmuda, siis pidi tal jõudu jätkuma nende täieliseks hävitamiseks.

Väike plekktoos lilledega, mis siamaani alati seisnud Dorothy õlalauna sahtlis, pidi kõige esmalt kaduma. Ammunärtsinud lillesid ära visata ta küll veel ei tahtnud, kuid aitas sellestki, kui ta nad peitis kussagile sellisse sügavusse, kust nad enam esile ei kerkinud.

Dorothy tegi seda ja tundis siis nagu kergendust. Muide meenus talle, et on lollus kannikeste salajõudu uskuda. Hea doktor Keller lõpetas oma töö vististi ka nendeta ja selleta, et ta alati temale mõtles. Peale selle: doktor ei võinud ju teada, kas ta temale mõtles või ei; ta ei olnud tema kirjadele varem vastanud ja hiljem, kui doktor oma töid teaduslikult hakkas kasutama, ei kirjutanud vististi ka tema enam ridagi.

Dorothy vaatas kella. See oli juba kuus ja paras aeg ümberriietumiseks. Millise toa-

leti pidi ta valima? Parima? Miks mitte? Villi rõõmustas vististi, kui ta tema kõrvale ilmus grande daamina.

Riietudes püüdis ta kõik oma mõtted koondada Villile. Oli see siis tõesti nii raske?

Erapooletult vaadates pidi ta mõnna, et Villi õieti kena ja hea poiss oli. Tõsi, mitte just väga tark, aga siiski. Vaimlisi asju ta suurt ei armastanud. Küll aga peale äri sporti. Raamatut ta vististi küll kätte ei võtnud, aga missugune noor inimeseluges meie päevil veel raamatuid?

Aga et ta oma äris tubli oli, oli kindel, sest kuidas oli ta muidu võinud juba direktori asetäitja kohale tõusta, kes enam teenis kui teised tema-vanused. Ta oskas raha teha, oskas reklaami teha ja kas ei saanud, eriti Ameerikas, naised niisuguste meestega alati õnnelikuks? Just need mehed hellitasid oma naisi alati palju enam kui õpetlased ja teised intelligendid!

Villi oli läbi ja läbi kahekümnenda sajandi mees, ja tema, Dorothy, kuulus ju vististi ka sellesse sajandisse. Miks punnis ta siis Villi kosjade vastu: Villi oli kena, kahtlemata, tal oli ka raha ja ta armastas teda! Armastas teda vististi, kuna see Georg Kellerist veel oli täiesti teadmata.

Noh, dr. Georg Keller pidi ta mõtetest täiesti kaduma. Miks pidi ta Villi kosjad tagasi lükkama?

Maja ees peatus tumehall auto. Kaks korda anti märku. See oli Villi märguanne. Dorothy võttis õhtumantli ümber ja läks alla. Tal oli kindel nõu Villi vastu võimalikult lahke olla.

* * *

„Meisterlauljate“ küllastamisest oli möödunud kolm kuud. Dorothy oli pidanud sõna, mis ta endale annud. Ta oli Villi vastu parem kui ial varemalt. Jah, ta oli pärast teatrit Villiga veel läinud „Tavorini“ ja ei olnud seitsaadik ial ära öelnud, kui Villi teda kutsus kellaviieteale, teatrisse, kinosse või mujale. Ta püüdis avameelselt sobida Villi mõtteilmaga, külastas tema seltsis jalgpalliturniire ja vihastas enese üle lõpuks, kui ta sealt vähematki huvi ei leidnud, kuna tuhanded sellisest lõbust olid otse maruliselt vaimustatud.

Tulles sellistelt sõitudelt pidi ta ikka veel mõtlema tollele saledale noorele mehele, kelle vastas ta kord rongis oli istunud ja kes vaevalt mõni aasta vanem oli Villist, kuid keda elustasid hoopis teistsugused ideed ja huvid. See mees ei mõtelnudki

enese rikastamisele, teda valitses vaid üks mõte, kuidas uurida ise oma elu hädaohusse andes kaht kardetavat haigust ja kuidas leida nende vastu mõjuvat abinõu. Oh, miks oli tal võimalik olnud Georgi ainult kord rongis näha ja kõnetada? Ehk oleks kõik, kõik teisiti läinud, kui tal oleks olnud võimalik . . .

„Ei, mitte „kui“. Dorothy elus ei võinud enam olla seda sõna. Villi oli temalt küsinud, kas ta tahab tema naiseks saada, ja tema oli sellele vastanud kindla ja'ga. Seda sõna tuli pidada!

Võidi rääkida pulmadest. Mida varem, seda parem — öeldi. Siis jäid lollid mõtted Viini arstist viimaks ometi magama, ja kui laulatus kord oli seljataga, siis ei võinud ka enam vankumist olla.

Ja Villi oli õnnelik Dorothy muutuse üle. Et neius veel mingisugune valu vaeva tegi, seda ta ei aimanud, ehkki Dorothy temale varem dr. Kellerist oli kõnelenud. Tema hingelisi surutisi ja meeleeärevusi ei tundnud. Kui oli väline elu korralik, miks ei pidanud seal siis ka sisemine elu olema rahulik?

Nüüd jõid nad üheskoos teed, mida neiu tasakesi valas ja pakkus. Villi pragistas kuivikut.

„Jah, mis mulle parajasti meenub,“ ütles ta äkki ja viskas suhkurt klaasi. „Kas sa ei jutustanud mulle kord ühest doktor Knöllerist või Kelterist, hullust arstist, kes sõitis Lõuna-Ameerikasse?“

Dorothy tõstis hämmastudes silmad. Kuis tuli Villi sellele, et just nüüd Georgile mõtles? Ja nähtava kergusega vastas ta:

„Jah, sain temaga rongis tuttavaks. Mis on?“

Villi pragistas edasi.

„Arvan, temast seisab täna midagi lehes. Nägin vaid pealkirja. Jäljetult kadunud ürgmetsa või midagi muud sellist. Võib olla surnudki.“

Dorothy tundis, kuidas tal veri näost kadus.

„On sul see leht siin?“

„Muidugi. Väljas. Mantlitaskus.“

Villi ei mõtelnudki tõusmisele. Ja nii lükkas Dorothy ruttu oma tooli tagasi; aga minnes nõtkusid ta jalad. „Võib olla surnud!“ jooksis ta ajust läbi. Kadunud, oma teaduse ohver . . .

Dorothy ei näinud enam midagi. Tume loor vajus ta silmade ette.

„Villi,“ hüüdis ta tasa.

Siis langes ta minestusse. (Järgneb.)

Suur loos.

Slovakkia kirjanik **O. O. Hubicki.**

Advokaat mister Ralph Bruce luges Hallowell ja Waringtoni panga kirja veel kord läbi ja tegi tusase näo. Kirjas seisev ja kurvastav koht oli järgmine:

„On tõsi, et kiri, mille olete leidnud oma kliendi mrs. Mary Tuckeri pärandusest ja mis on kirjutatud 24. märtsil s. a., meie kirjutatud on ja et mrs. Tuckeri loos nr. 10.748 Portugali riigiloteriist on meilt ostetud ning siis 500.000 eskudot võitnud. Võit on alles väljavõtmata ja selle võib vastu võtta vaid originaalloosi ettenäitaja.“

Mr. Ralph Bruce ohkas. Jah, originaalloos. Kui ta selle oleks leidnud, ei oleks ta Hallowell ja Waringtoni poole pöördunudki. Kus võis see loos peituda? Nende väheste paberite ja dokumentide hulgas, mis ta pärast mrs. Tuckeri surma tema vennatütrega pärija miss Editha Meredithi ülesandel oli korraldanud, polnud seda olnud. Noor advokaat ohkas veel kord. Viissada tuhat eskudot — viiskümmentuhat naela. Seega oleks Editha muutunud rikkaks pärijaks. Piltilus Editha Meredith, kes juba kaks aastat tema büroos stenotüüpistinnana töötas. Siis oleks ta neiu palunud oma abikaasaks saada, ja seda ei võinud ta nüüd teha, kuna ta praksis alles oli algamas ja ta vaest naist ei võinud kosida. Sellepärast oli ta vaikinud, ehkki Editha temale üsna hästi meeldis. Tema oli shotlane ja täpne arvestaja.

Editha Meredith oli oma kohaga üsna hästi rahul, kuid sai vähe palka; sellejuures tundis ta Brucet ainult peremehena. Oma südame oli ta juba kaotanud mr. James Fitzgeraldile, tema majasteedi mereväe leitnandile, kes parajasti teenis admiraliteedis.

Leitnant Fitzgerald luges juba päevi lähemani kõrgendamiseni, et siis Edithaga teha pulmad. Palju sinna enam aega ei olnud, ometi oli tal ootamine juba hirmus igav.

Mr. Ralph Bruce pani kosjamõtted nüüd varna, sest et tal vähematki lootust polnud loosi leida.

Mrs. Jane Gardineri kohvikus kohtasid mr. Hugh Delamare ja

mr. Bob Brown, nagu igapäev, malemängul. Kuna Delamare malendeid seadis, jutustas ta nagu mööduvalt: „Viiskümmentuhat naela hõljuvad õhus ja ootavad õnnelikku leidjat. See oleks midagi, Brown.“

Mr. Brown sai uudishimuliseks. „Mis te sellega arvate, Hugh?“

Mr. Delamare jutustas: „Ma teenin Hallowell ja Waringtoni pangas raamatupidajana ja see pank müüs mrs. Tuckerile ühe Portugali riigiloo, mis võitis 500.000 eskudot. Mrs. Tucker on vahepeal surnud ja tema paberite hulgast pole loosi leitud. Võit on veel väljavõtmata. Kes selle loosi leiab, sel on viiskümmentuhat naela käes.“

Mr. Brown imes oma piipu. „Mis on minul sellega asja? Mul pole aimugi, kus see loos võiks olla.“

„Mina viisin selle loosi vanale daamile

K. Luts.

Portree. Õli.

kätte ja nägin, et ta selle peitis salalae-
kasse“

Mr. Delamare katkestas sõna äkki ja sil-
mitses kaaslast. See pinnis kärsitult.

„Millisesse salalaekasse, Hugh?“

„Selle olen unustanud.“ Hugh Delamare
oleks ennast meelsasti peksnud. Pidi ta
loosist jutustama just sellele Brownile. Mui-
dugi oli ta näinud, kuhu mrs. Tucker loosi
oli pannud. Asi oli üsna lihtne. Ta tarvitses
vaid mrs. Tuckeri korterisse minna ja siis
oli tal loos mõne minutiga käes. Et see
talle varem polnud meelestunud!

Brown silmitses teda umbusklikult ja
lückas malendid kokku.

„Unustanud? Sellist asja ei unustata. Vean
kihla, praegu meelestus see teile.“

Mr. Delamare võttis kaabu: „Mul on rutt;
head päeva, mr. Brown.“

Mr. Brown vaatas talle tusaselt järele.
See polnud õnnistusesoov, mis ta pomi-
ses. —

Advokaat Ralph Bruce silmitses külalist
uurivalt. „Mr. Hugh Delamare?“ kü-
sis ta.

See noogutas. „Tahaksin teilt paluda võ-
tit mrs. Tuckeri korterisse. Sooviksin seda
maja vaadata. Mul on nõu sellist maja
osta.“

Ralph Bruce naeratas. „Võtit ei või ma
teile paraku anda, mr. Delamare. Majas
seisab veel mööbel, mille eest ma vastutan.
Vaadata võite seda ainult minu selt-
sis.“

See mr. Delamarele ei sobinud. Tema
pidi selle laeka, kuhu mrs. Tucker loosi
peitnud, üksipäi läbi vaatama.

„Nõustun ka sisseseade ostuga,“ seletas
ta. „Nõutud hind on, arvan, tuhatviissada
naela.“

„Kahetsen,“ kehtas mr. Bruce õlgu,
„poole tunni eest pakuti mulle telefoni
kaudu kakstuhat. Pean kaitsma oma kliendi
kasu.“

Mr. Delamare nägu tõmbus rohekaks.
Kakstuhat naela, seda oli see vigurivänt
mr. Brown pakkunud, et temast ette jõuda.
Kiiresti arvestas ta. „Kui maja mulle meel-
dib, maksan ka kakstuhatviissada.“

Advokaat jäi kuulama. Mees ületas ise-
enda. Oli kõrgema pakkumise peale sisse
kukkunud. Ettevaatlikult küsis ta: „Ostu-
hind tuleb kohe tasuda. Kas on teil nii-
palju kohe sularahas käepärast?“

Delamare seletas ükskõikselt: „Olen raa-
matupidaja Hollowell ja Varingtoni pangas,
kus mul on oma konto. Võite telefoniteel
järele küsida.“

Mr. Bruce jõudis vaevu oma üllatust var-
jata. Ta mõtted tormasid. Hollowell ja
Varingtoni teenija. Kellele ostis ta mrs.
Tuckeri maja, enesele või pangale? Üks
kama kõik. Need inimesed pidid teadma,
miks nad maja eest enam maksid kui ta
väärt oli. Loos — nad teadsid, kus see
peitus.

„Muidugi, mr. Delamare“ naeratas Bruce
lahkesti. „Mul pole vähematki põhjust ka-
helda. Teatan teie pakkumise oma kliendile.
Tulge homme vastust saama.“

Ometi viivitas mr. Delamare veel. „An-
naksin meelsasti käsiraha, et mul eesõigus
oleks.“

Advokaat tõrjus. „Ei või võtta, mr. De-
lamare. Ei tea, kas minu klient veel üldse
tahab maja müüa.“

Delamare mõtles pisut aega. „Hea küll,
küsin homme järele, pean siis aga saama
ka lõpuotsuse.“

Lühidalt jättis ta jumalaga.

Rahuldatusena vaatas Bruce talle järele.
Ta arvestas. Asi oli ju lihtne. Ta ostis
Edithalt maja ära ja maksis ta eest tuhat-
viissada naela. Leidis ta loosi, mis kuhugi
oli peidetud ja Edithale kuulus, siis abi-
ellus ta Edithaga ja võttis selle viiesaja-
tuhande valitsemise oma kätte. Ei leidnud
ta loosi, siis müüs ta maja Delamarele edasi
ja teenis ikka veel tuhat naela.

Ta helistas ja palus ilmuvat Edithat is-
tet võtta.

„Mrs. Tuckeri maja on leidnud ostja, miss
Meredith. Tahab maksta hinnatud hinna.
Kas oleksite sellega nõus?“

Editha naeris, nii et kaks augukest ta
põskedele ilmusid.

„Viibimata, mr. Bruce. Sooviksin, et
kohe raha kätte saaksin!“

„Selle võite saada,“ ütles mr. Bruce suu-
remeelsena, täitis formulaari ja võttis tshe-
kiraamatu. „Kirjutage ostulepingule ja kvii-
tungile alla. Kui ruttate, võite tsheki veel
täna rahaks teha.“

Edithal oli rutt. Leitnant James Fitzge-
raed oli lubanud kell viis tema juurde teele
tulla. —

Mr. Hugh Delamare polnud kõhkleja. Kui
tema midagi kavatses, ei tohtinud keegi
teine temast ette jõuda. Advokaat oli ta
homme tagasi kutsunud. See aeg ei sobi-
nud talle. Mis pidi sündima, pidi kohe
sündima. Maja ostmise asi oli olnud möö-
dud mõte. Maja oli ju tühi ja valveta. Sinna
pidi ta kuidagi sisse saama. Pealegi hoidis
ta seega kokku raha, mida advokaat talt

tahtis saada. Ta vajab vaid mõne minuti salalaeka läbivaatamiseks, ja siis oli loost tal käes.

Tuttav lukksepp laenas talle mõned võtmed, kui Delamare talle seletas, et ta kor-terivõtme on kaotanud.

Elektritaskulambi abiga läks ta tööle. Avas õuepoolt majaukse; kõik läks libedasti. Nii kergeks polnud ta murdvargust arvanud. Ta pani taskulambi põlema ja otsis mrs. Tuckari tuba. Seal oli kõik endist viisi. Nurgas seisis kirjutuslaud, võtmed ees. Paremalt ei teadnud ta soovida. Hoollikalt hakkas ta laekaid läbi otsima ja varsti leidiski ta salalaeka. Hinge kinnipidades avas ta selle ja pörkas tagasi — see oli tühi. Samal hetkel tundis ta, nagu oleks talle mõni mägi peale kukkunud. Tabatud raskest löögist, kukkus ta maha. Tema kohale kummardas mr. Brown, kes ta hoolega läbi otsis. Aga ta ei leidnud midagi, vaatas veel salalaekasse ja noogutas.

„Võisin juba arvata; loost on juba omaniku leidnud. See narr luiskas ja saatis mu hanejahi. Viiskümmentuhat naela ei jää õhku hõljuma.“

Mr. Brown lahkus ja lõi majaukse nii kõvasti kinni, et mr. Delamare ärkas. Värisedes tõusis ta ja vaatas oma ümber. Ta pea kohises kui mesipuu ja oli paistetanud. Loost oli kadunud ja unelm nähtud.

Mr. Ralph Bruce võis teda järgmisel päeval kaua oodata. —

Leitnant James Fitzgerald ilmus täpselt teele. Ta säras. Võttis Edithi ümbert kinni.

„Halo, millal laseme kirikust maha kuulutada?“

Editha rabeles enese lahti. „Jimmy, sa tead juba?“

Jimmy naeris: „Kommander James Fitzgerald palub miss Editha Meredithi omale naiseks.“

Nüüd hõiskas Editha ja lendas ta kaenlasse:

„Jimmy, minu Jimmy, siis ei tule õnniial üksipäi!“

Ta valmistas ruttu tee ja pakkus talle kuivikuid. Nende peal oli kolm rahatähte. Jimmy silmad suurdusid. Kolm viiesajast rahapaberit.

„Editha, kust sa selle mammona said?“

Editha naeris ja surus enda ta rinnale. „Müüsin tädi Tuckeri maja ära, nüüd oleme sisseseade ja muu eest muretud. Nii oli tädi pärandus ometi hea.“

Ta võttis tädi pildi raamiga: „Tema pilt peab leidma aukoha.“

„Editha!“ Jimmy kargas püsti ja kiskus Editha oma najale. „Editha, mu ingel, nüüd oleme toredasti korras!“

Ingel tegi selle peale aga kohe tusase näo. Jimmy oli kärsitult pildi ta käest ära tõmmanud, see kukkus ja ta klaas purunes, nii et pilt raamist välja kukkus.

„Mitte nii metsikult, Jimmy nüüd on tädi Tuckeri pilt katki.“

„Ostame talle selle eest kuldraami,“ naeris Jimmy ja kummardas.

Pikkamisi tõusis ta ja silmitses Edithat tarretult. Pildiraamis peitus üks paber, mis oli olnud pildi taga. Kummaline paber, kirju, võõrakeelse teksti ja numbritega.

„Ma Jumal,“ kogeles Editha, „loost, suur loost!“

Selle kõrval oli sedel. „Mees, kes mulle loosi tõi, nägi, et ma selle salalaekasse panin. Mees ei meeldinud mulle. Sellepärast peitsin loosi pildi taha. Tean, et sa mu pildi pead au sees ja siis loosileiad. Toogu see sulle õnne.“

Sinu tädi Mary.“

„Jimmy,“ nuuksus Editha; „ma pean tädile tegema mälestussamba. Temale täname oma õnne.“

Jimmy seisis ja närts oma huuli. „Sina oled nüüd rikas neiu, Editha, ja mina vaene mereväeohvitser. Sa võid nüüd me kihluse tühistada.“

Pisarsilmil rippus Editha ta kaelas: „Jimmy, sa rumal Jimmy. Kui ma pean valima sinu ja loosi vahel, siis viskan loosi ahju.“

„Parem ärme seda teeme,“ arvas Jimmy. „Vaatomata sinu viiekümnetuhandele naelale abiellun ma sinuga ometi.“

Ralph Bruce kuulis Edithalt teisel päeval, et ta loosi leidnud, kohalt lahkub ja oma armastatud Jimmyga abiellub.

Ralph Bruce ohkas. Tema oli võimaluse lasknud mööduda ja tal oli nüüd kallise maja kaelas, mis teda väga vihastas.

Hoiatus.

Saksa kirjanik **Kurt Martens.**

Põhja-lõuna-ekspressrong jättis Orvioto mäeahela selja taha ja kihutas nüüd läbi metsarikka Tiiberioru Rooma poole. Restoraanvagnis olin ma kohanud kolm oma-maalast, kellest üks oli tragi, laiaõlaline vanahärra.

„Sardiinia?“ segas ta enda meie jutu vahele. „Kui mina nelikümmend aastat tagasi seal rändasin, hüüti teda veel unustatud saareks. Siis maksis teda veel külastada, sest siis olenes kõik kokkupuutumisest rahvaga ja mina võisin veel mõndagi läbi elada. Pühade päeval tegin ma ratsasõidu saare loodenurgast Macomerilt üles Monte San Madrasse. Siin ja seal kerkisid kahel pool kivist teed paksu puhmastiku vahelt esile künkad ja nende otsas kummalised „nurhagad“, ürgvanad tornid eelajaloolisest ajast oma tõmbi kiilusarnase kujuga, mille all seisis platvorm. Aastatuhandete eest võisid nad olla ürgelanikkudele kantsideks, kuid meie päevil külastab neid vaid harva inimesejalg, kui seal mitte ei seisa mõni kabel. Kuid sellest hiljem.

Väikesed, vaesed külad seisid üksksteisest kaugel. Tükk maad viimase küla taga, kust läbi olin ratsutanud, leidsin kiriku ja selle kõrval madala maja, nähtavasti preestri elumaja, kelle kihelkond ulatas üle mitme küla. Ilm oli vahepeal pimedaks läinud ja ma tahtsin hobust parajasti jälle kodupoole pöördä, kui mind hütatas nõrk, kartlik mehehää.

„Tommaso, oled sina see? — Tuppa ma sind ei lase, olgu siis, et töötad —“

„Mina ei ole Tommaso,“ vastasin mina. „Olen võõras, kes teid ei tullita“

Maja ees peatudes märkasin majalävel preestrit, nõrka, külmtõvest kurnatud rauka viletsas preestrikuues.

„Kiidetud olgu Jeesus Kristus!“ hüüdis ta kergendatult. „Jumal ise saadab teid mulle hädas abiks. Astuge sisse! Palun, tulge sadulast maha!“

Tema hää oli nii ärev ja tungiv, et ma kaua aru ei pidanud. Ta saatis mu tänades kahest kütünlast valgustatud tuppa ja seletas mulle oma kartuse põhjuse:

„Too Tommaso kavatseb minu juurde tulla paha mõttega. Tunnen teda ja ei või tema üle siiamaani kurta. Kuid ta on käre, äkiline mees, kes oma otsustes ei kõigu-ka abielumehena käre, ja sellest jutt ongi.

Nädala eest kohtasin teda siin ühes ta noorikuga pärast jumalateenistust ja tean, et noorik teda väga kardab. Siis ütlesin talle sõna, mida ma ei oleks pidanud ütlemä: „Tommaso,“ hoiatasin ma väga tõsiselt, „gardate vostra moglie! Hoidke oma naist!“ See rabas teda kui välk. Veri tõusis tal näkku, ta kotkapilk silmitses mind loitvalt ja lehvis siis naisele ja ma nägin, kuidas nooriku lapsenägu värvi vahetas. Nüüd täna ootas Tommaso mind käärkambri ukse ees ja teatas mulle vihasele, tema Francesca lahkunud täna hommikul, kui kõik veel maganud, ta majast, ei olla messi ega ka lõuna ajal tagasi tulnud ja ükski naabrinnagi ei teadvat tema võõrastavast kadumisest midagi.

„Härra preester,“ ütles ta mulle ähvardades, „teie teate, kelle juures ta viibib! Sest teie hoiatasite mind hiljuti. Kui ma teda nüüd kodust ei leia, siis tulen teie juurde teateid saama. Ja ma vannun, et ma teie juurest nende saamata ei lahu. Ma pean tolle nurjatu nime teada saama!“

Veel ei teadnud ma olukorra täit raskust, milles see vaene preester viibis, ja katsusin teda rahustada.

„Mida ma kardan,“ vastas tema ohates, „on see, et ta minu suust sunnib väljuma teated, mis mulle pihtitoolis pühalikult on avaldatud. Tommaso on õieti arvanud, et tema nooriku kõlblik hädaohut mulle pihtitoolis on teatavaks saanud, ja nimelt just selle mehe suust, kes teda tahab võrgutada. Tommaso armastab oma Francescot kui metsaline, brutaalse valitsemishimuga, ja läheb loitvas armukadeduses äärmuseni. Oh, surma ma ei karda, aga kas jõuan küllalt kindlaks jääda, kui ta mind kehalikult piinates katsub minu suust välja kiskuda tolle mehe nime? Kas tunneb isennast piinamisehetkel?“

„Nii kaugele asi ei lähe,“ ütlesin mina, „eriti nüüd, mil mina teie juures viibin.“ Oma külmade raugakätega haaras ta minust kinni ja hüüdis: „Taevast on teid õigal hetkel siia saatnud. See hirmutis vististi ei julge . . .“

Koputus ukse taga katkestas ta kõne.

„Seal ta on! Ei aita, pean ukse avama! Aga ärge te talle kohe vastu astuge. Minge siia kõrvaltuppa ja olge vait. Küll ma teid häda korral kutsun!“

Ta saatis mu kõrvalseisvasse magadistuppa ja jättis ukse praokile, nii et kõik võisin kuulda.

Kuid tulija oli naine.

„Francesco,“ kõnetas ta teda. Nii oli see siis Tommaso noorik ise!

Pahaselt noomis praost teda põgenemise pärast, kirjeldas talle ta mehe rahutust ning viha ja küsis, mis asi teda siia toovab. Noorik näis olevat täis hirmu ja vastas peaaegu pisarsilmil:

„Pahandage, pahandage, härra peester! Nõnda ma seda kõik ei mõelnud. Ma ei teadnud enam nõu. Nüüd olen jälle koju minemas ja ei julge ka. Tahtsin teid paluda, et minu eest räägiksite.“

„Aga kust sa tuled? Mis pean ma su mehele ütlema?“

„Viibisin kogu päeva madonna kaitse all. Põgenesin Santa Maria nurhagasse iseenese eest!“

„Kes võib seda uskuda, Francesco?“

„Ma polnud ju üksipäi. Enne messi kõnetas mind seal õpetaja tütar Giannina. Teisedki palvetasid nurhagas ja nägid mind, veel praegu kaks Ursula kloostri vaga nunna.“

„Noh, see igatahes on hea. Sa oled nii kahvatu, Francesco?“

„Mu kõht on tühi,“ oli naise tasane vastus. „Ei ole eilsest saadik midagi süüdnud.“

Klaas ja taldrekud klirisesid. Preester muretseis talle kehakinnitust. Sama toimingu ajal ütles ta:

„Sind pole vaja saata. Tommaso ise tuleb siia. Jah, lase temal enesele seletada, mis ta minust tahtis. Ka keegi võõras tuli siia ja viibib siin kõrvaltoas. . . .“ Ta kutsus minu tuppa. „Vabandage, härra, et teid lasksin nii kaua oodata!“

Kuna ma Francescalle kätt andsin ja talle oma poolehoidu avaldasin, kostsid väljast kabjalöögid. Ratsanik kargas ukse ees sadulast. Seekord oli tulija tõesti Tommaso. Mõõda tormates preestrist, peatus ta meie ees, käed rusikas:

„Siit leiab ma siis sinu. . . siit!“ kises talle Francescalle, kes sõnalausemata oma käed kaitseks üles tõstis. „Ja kelle seltsis? Aa, võõra kavaleri seltsis! See'p ta ongi! See!“

Välkkiirelt kiskis ta vöö vahelt noa ja tormas minu kallale.

Sel oma elu kõige kriitilisemal hetkel õnnestus mul ta käest kinni kahmata.

„Olete hull,“ ütlesin ma ennast rahule sundides. „Mina ei tunnegi seda naist.“

Kuulus inglise kirjanik **John Galsworthy**, kes sai tänavuse Nobeli kirjandusauhinna. John Galsworthy sündis Inglismaal 1867. a., õppis kuulsas Oxfordi ülikoolis õigusteadust, 1890. aastal omandas ta advokaadikutse õiguse, kuid õigusteaduse alal ta pole kunagi tegutsenud. Lõpetanud ülikooli asus J. Galsworthy pikale maailmareisile, kus ta tutvunes mere-eeskirjaniku Josef Conradiga, kes suri 1924. a. See kirjanik sai J. Galsworthy mõjutajaks kirjanduspöllum tegevusse asumiseks. Maailmareisilt tagasi jõudes J. Galsworthy tegutses ajakirjanduse alal ja hiljemalt (1896. a.) hakkas kirjastama oma töid. Kuulsaks sai kirjanik oma romaaniga „The man of property.“ Ka tema näidendid on saavutanud suurt edu. J. Galsworthy tööd on tõlgitud kõigisse maailmakeeltesse, ka eestikeeles on ilmunud mitmed teosed. 1918. a. ta heli kuulsat kirjanikku tema teinete eest kirjanduspöllum ühendada aadlisesisusse, kuid Galsworthy lükkas selle tagasi. Ka „Romaanis“ on ilmunud J. Galsworthy sulest mitmed jutustused, nagu: „Salta pro nobis,“ „Areng“, „Kaks kuningat“, „Õpetaja jutustus“ ja teised. Praegu on J. Galsworthy 65-aastane ja elab Londonis.

Nägin teda siin praegu esimest korda!“

Tema jahmatas ja pööras üh! vandesõna sumbutades Francesca poole. Nähes, et see külmalt enese ette maha vahtis, märkas ta, kui vähe minu surm temale oleks mõjunud, ja lahkus minu juurest.

Preester ütles haavunult ja etteheitlikult:

„Tommaso, mis sa minust õieti arvad? Minu majas? See võõras härra tuli siia veerandtunni eest üksipäi ja mina palusin

teda enese kaitseks tupp. Sinu noorik võib sulle aga tunnistajate abil selgeks teha, et ta kogu päeva on veetnud palvetades Santa Maria nurhagas.“

Veel ei olnud vihase mehe kahtlus täiesti kustunud.

„Olgu see tänase kohta maksev,“ promises ta pahaselt, „aga miks hoiatasite mind tookord üldes: Gardate vostra moglie?“

Preester vaikus, ta huuled vibisesid. Siis tuli mulle päästev mõte. Nähtava imestusega pöörsin ma Tommaso poole:

„Gardate? Noh, sedavõrd oskan ma teie keelt, et teada, et see ei tarvitse olla hoiatus. Vaid on see, et seda, mis inimesele on

kallis ja armas, tuleb armastuses ja õrnuses hoida!“

Oh, kui elavalt noogutas vana preester nüüd pead.

Ja Tommaso oli hetkega täiesti ümber muudetud. Tema nägu selgus. Nagu luupäenajalt pääsnud viskas ta oma lokispea tagasi ja ta murdjahambad paljastusid rõõmsas naerus.

Krapsti! kiskus ta oma nooriku käte vahele, suudles teda, tõstis ta sülle ja kandis ta õrnasti ja õnnelikult toast välja.

Kui mina preestri seltsis ukse ette astusin, nägime parajasti veel, kuidas nad, mõlemad sadulas, Francesca oma meherinnaval, ruttu koduküla poole kihutasid.

Jaava neiu.

Itaalia kirjanik Bruno Corra.

Jaava neiu Ita esinemine kahe dresseeritud loomaga, elegant Harry ja ahv Jikiga suures talvetsirkuses kujunes tõsiseks triumfiks. Iial polnud nähtud kaht looma sellise intelligentse bravuuriga töötamas.

Juba etenduse algul, kui Jiki valges habemeajurijopes redelile ronis Harryl habet ajama, selle kõrvu seebitas ja raseeris, oli publik vaimustust täis. Ent see oli alles algus. Muud võib kujutella!

Kuu jooksul külastasin ma etendust veel kolm korda. Mitte sellepärast, nagu oleksid loomade kunstikid mind eriti vaimustanud, vaid enam kummalise mulje pärast, mida minus vallandas selle iseäralise viisi tähelepanu, mil kombel need loomad esinesid.

Olin juba varemalt aastate kaupa uurinud hingeliste suhete olukorda, mis inimese ja looma vahel tihti arenevad, küti ja koera, ratsaniku ja hobuse, vanapiiga ja kassi vahel. Aastaid tagasi olin Neapolis tundma õppinud üht kummalist inimest, kes linde kogus ja kasvatas. Kogu päeva jutles ta oma kirjude suliskülastestega, kes tema villa kõige ilusamates tubades kahesteistkümnes hiiglapuuris elutsesid. Niipea kui üht lindu ta nime järele hüüti, lendas ta kutsuja juurde ja vastas kummardades ja trillereid lüttes koguja sõnadele.

Mind huvitas eriti nende väljaspool inimest seisvate psühholoogiliste olukordade uudsus, kummalisy ja saladuslikkus. Eriti oli mind sellele ajanud erootika ühetoonsus.

Sest alati, alati, kõigis klassides, kõigil mail, kõigis kliimades ja kõigil ajastuil on leitav igavene kolmnurk: kaks meest ja üks naine.

Sellepärast vaatasin ma Itat, Harryt ja Jikit neli korda. Huvitav ja liigutav oli see uskumatu agarus, see otsekuu maaniale püüe, mida mõlemad vaesed loomad oma kunsttükke sooritades nii silmapaistvalt ilmutasid. Hingeldades, väsinult, poolleidi veninult esinesid nad kõige oma lihastejõuga ja intelligentsiga, publikut tähelepanemata, pilk pinguldatud Ital, kes neid sõnadega, õigemini shehtidega juhtis ja valitses. Ratsapiits käes, poolpaljalt, näitas ta suurte elektrilampide valguses oma brongsikarva, saledat, kergemusklilist, metsikilusat, paenduvat keha, kust, nagu lakk, paks, metsik juuks üle selja alla langes.

Neljandal õhtul istusin ma juhuslikult ühe looshi lähedal, milles istusid kaks härrat ja üks daam. Kolmnurk! Kahtlemata. Rahulikult, naeratades, roosilikult istus daam meeste vahel, kes teda, üks teravasti, teine kahvatult ja kadedalt, silmitsesid.

Ma polnud märganud, et need kolm üksi ei olnud: nende juures viibis umbes üheksa-aastane poiss, kes sügavas vaikuses äkki hüüdis:

„Ema, kas need loomad on sellesse paljasse naisesse armunud?“

Inimesed seal ligidal naersid. Mehed aga ütlesid:

„Mis veel, nad on dresseeritud!“

„Kuidas võiks loomad armuda naisesse?“

Nende vahel istuv daam naeratas vaevalt märgatavalt.

— — —

Igas linnas leidub kaks iseliiki narre: naistekütte ja naljaninu.

Esimesed ei jätnud Itale tormi jooksmast. See naine pidi ju armastada võima kui tiiger! Ta silmist loitis selline must tuli! Oli haruldus, millest ei tohtud loobuda! Igalt poolt sai ta kingitusi. Iga õhtu ootas neli või viis frakkikandvat härrat tsirkuse tagaukse taga Ita tulekut. Ita võttis kutsed õhtusöögiks vastu, jõi ja naeris. Siis lahkus ta ja läks üksipäi koju. Sest ta pidi varakult tõusma, et Harryle ja Jikile, kummagile eraldi, õpetust anda. Möödunud oli poolteist kuud, ja ainuski elumees polnud Italt veel suudlustki saanud. Oli ta külm? Või tundetu? Selliste silmadega? Ta oli mõistatus.

Tund enne etendust lukustas Ita enda viieksteistkümneks minutiks Harry puuri. Selle järele viibis ta viisteistkümmend minutit oma riietustoa Jikiga üksipäi. Vististi pidi ta nendega tegema viimase proovi: Poolteist tunnist jatkus talle enda riietumiseks, õigemini riietest vabastamiseks.

Valvurid avasid tihti pool tundi enne etendust Harry puuri. Harry oli nii taltsas, et ta isegi kärbsele ei oleks viga teinud. Pikkamisi, nagu unes tuli ta välja. Siis jäi ta seisma, pigistas silmad ja liigutas lotti edasi ja tagasi. Kõik pidid naerma, kui ta selle juures tasakesi häält tegi, mis kõlas kui linnu sirin. Kui teda nii uneledes ja uimasena nähti, siis oletati, et Ita talle annab mõnda uimastusvahendit, et ta sõnakuulelik oleks. Mõnikord nähti teda silmi avavat ja umbusklikult ning ähvardavalt riietustoa ukse poole vahtivat, kus Ita Jikiga viimast proovi pidas.

Elumehed, kes Itat austasid, külastasid teda harilikult kümme või viisteist minutit enne etenduse algust garderoobis, kui ta riietumisega juba peaaegu valmis oli: rind

ja selg ja jalad reitest saadik paljad. Ta kandis ainult mingisugus paksust pruunist karvanahast püksikest. Frakkikandvat elumehed pidid kõik oma tahte jõu koondama, et mitte kiusatusse sattuda ja ta sammetise liha kohale kummardada. Üks neist, noor parun B., tahtis kord juba Ita turjale suudlust vajutada, seal tundis ta, et teda seljast tagasi tiriti. Ahv Jiki oli ta frakist kinni kahmanud ja tiris teda sellest.

Nüüd esinesid naljategijad narride hulgast. Nad olid kaua pead murdnud, kuni iseärase nalja välja haudusid.

Ühel õhtul, kolmveerand tundi enne etenduse algust, muretsesid nad enestele hea jootraha abil sissepääsu ruumi, kus loomapuuri asetseisid. Siis andsid nad ka valvuritele altkäemaksu, et need neid lubaks Harryt vabaduses näha. Nagu harilikult lahkus Harry unelevalt oma puurist. Valvurid eemaldasid. Ruttu tõi üks naljategija kaks lahtist konjakipudelit oma mantlitaskust esile. Ka ta sõprade kuuest taskust toodi esile kuus pudelit, kaks konjakiga ja neli arrakiga. Harry ei lasknud ennast paluda. Haaras lotiga pakutud pudeli ja jõi ta ainsa söömuga tühjaks. Kui Harry oli tühjendanud kaheksanda pudeli, lahkusid naljategijad. Sellest võis saada nali, kui Harry lakku täis maneeshi tuli.

Kümme minutit seisis Harry kinnisilmil, nagu oleks ta mingisuguse raske probleemi üle järele mõtelnud. Avades jälle silmad, imes ta pilk enda Ita garderoobi ukseesse, mille taga Ita Jikiga viibis. Ja äkki lõi ta väikestes silmades loitma koleda metsikuse hirmuäratav ilme, kust välja paistis äge armukadedus ja vaikne kättemaksumu. Hoobilt oli kadunud ta tasadus ja pehmus. Vististi meenus talle ta ürgjõud ja tal oli tunne, nagu viibiks ta oma kodumetsa sajaaastaste puutüvede vahel. Oma viha väljendades hullu trompeedihäälena, tormas ta kui vedur puust garderoobi kallale.

Teisel pool purustatud nõrka puuehitist pörkas ta longus pea vastu müüri. Purustatud pealuuga langes ta tiigrinahkadega kaetud diivanile, oma alla mattes Jiki ja palja Ita.

Kell pool viis, Robert.

Prantsuse kirjanik **André Birabeau.**

Kuna Pronx jalutas aeglasel sammul kaubamaja välisukse suunas, sattunud heasse tujju paljudest, riietuskuradist võlutud naisist, märkas ta äkki põrandal väikest märkmikku.

Veetlevat väikest märkmikku. See ei olnud suurem kui neli kirjamarki ja paistis härra Pronx kohmakais sõrmis peaaegu koomilisena, kui ahvatlev võis ta aga naise kätes olla, kes ta oli kaotanud. Kõide oli nii pehme nagu arvatavasti oli too käsi ja lõhnas nagu seegi vist. See võluv parfüüm ei olnud ükskõik milline parfüüm mingi parfümmeeri pudelikesest, vaid komplitseeritud segu, mis saanud elusaks kää läbi, mis andnud oli talle lõhna. Härra Pronx oli sellest päris uimastatud. Ta uskus — kiirelt töötab fantaasia — suurt, saledat daami nägevat ja tal oli tundmus, nagu ei hoiaks ta raamatukest, vaid selle omanikku ennast, peidetuna lõhnasse, sõrmi vahel. Hull! Kui härra Pronx avas raamatukese, väristas teda ebamäärane lootus. Ta nimi — ehk seisis esiküljel ta nimi! Ei. Härra Pronx lehitses edasi. Kuid — märkmik oli ju parfümmeeritud — ta uudishimu ärritus veel rohkem. Tas kerkisid kahtlused, mis tal algul ei olnud. Ta viivitas veidi tungida neisse saladusisse, nagu oleks need kellegi saladused, keda ta tundis. Jah, parfüüm on suur jõud. „Esmaspäeval: kell kolm: kübarategija — kooke tellida. — Kell pool viis: Robert. — Perekondlik souper. — Teisipäeval: kell üksteist: massöö. — Kell 3: Teatrikaardid tuua. — Kell pool viis: Robert. — Kesknädalal: Galeries Lafayette's roosa pesupaelu osta — kolm paari neegrivärvi sukki — pestavad — kell pool viis, Robert — kell pool üheksa teater. Nii läks lehekülgede viisi: õmblejannad, kübarategijad, kaubamuretsejad, perekondlikud souper'd, teater — ja: kell pool viis Robert. Peale neljapäeva ja pühapäeva. Neljapäevad ja pühapäevad on perekondlikud päevad, mil Robert või daam ei ole vabad. Oh! Muide! „Kell pool viis Robert!“ Sel Robertil oli hea elu!

Inelikul kombel ei tundnud härra Pronx selle Roberti vastu simpaatiat. Kuigi ta teda ei tundnud. Kuid ta kujutles teda nii selgesti: ühte noist noorist moenarridest, siledate juuste ja väikeste vurrudega. Peen tõug! Noidega ei tohiks naised üldse mi-

dagi peale alata! Ka märkmiku lõpus puudus nimi! Aeglaselt lehitses härra Pronx tagasi. Ikka selgemini nägi ta tundmatut naist enese ees. Ta tundis teda paremini kui isiklikku tuttavat. Sisseostud, mis daam oli teinud, näitasid teda üsna negligees: Roosa pesupaelad, neegrivärvi sukad... Ta teadis, kust tundmatu ostis kooke — ta nägi selle ilusaid hambaid tuulekooki hammustavat — ta tundis ta kübarategijat ja ta kindanumbrit. Selle raamatukesega oli tundmatu end täielikult temale usaldanud, kuidas punastuks ta, kui ta äkki daami ette ilmuks!

Ja mõtte juures, et ta võib ühte naist sügavasti punastama panna, täitus härra Pronx tõreda rõõmuga. Ta kujutles stseeni: Ta tööb daamile märkmiku. Algul tänab see rõõmustatult — siis segaselt: Talle meelistub kõik, mis seisab raamatukeses! „Roosa pesupael, — kell pool viis Robert“; ta ei julge härra Pronx'le silmi vaadata. Kuid ta rahustab daami mõne taktitundelise sõnaga. Nad saavad sõpradeks, neid seob ühine saladus; ja milline saladus: „Kell pool viis Robert!“ Endastmõistetavalt ei tarvita härra Pronx situatsiooni kurjasti, kuid teatavaid viisakusi võlgneb ta talle siiski. Ja kui veetlevalt ta neid teostab. Kes teab? Ehk valib ta tema oma usaldusaluseks, kuna ta ju niikuinii tunneb daami saladust; see muidugi ei meeldi tolele Robertile; ta tungib härra Pronx'le kallale, daam kaitseb teda... Kes teab?... Kes teab? Ehk läheb kõik rutemini, kui võib loota... Härra Pronx soovib seda, kuigi seda enesele ei tunnista.

Ja seda ei või talle pahaks panna. Ta on neljastkümnest aastast hoolimata elastiliseks ja nooreks jäänud. Ja veel nii elurõõmus! Ta naine seevastu! Võimatu pöördada teda kergemale eluarusaamisele: Ta ei tundnud midagi peale oma poja, oma majapidamise ja — lõpuks ehk veel — riiete. Kuid härra Pronx'li oli ta toaletükunsti vastu vähe arusaamist. Ta naine oli talle argipäisuse mõiste. Ta ei teadnudki, kui palju mehi tänaval ta naisele järele vaatasid ja selle sädelevat näojume ja graatsilist kuju imetlesid. Tema vastu oli naine alati ühtlaselt hoolikas ja härra Pronx lasi teda ükskõikselt askeldada. Kuid sellest ei jatkunud talle. Talle selgus üks: Ta vajas

elamust. Ta oli seda ammu igatsenud, teadmata seda isegi. Ta vajas anduvust, kirge, saladust: „Kell pool viis, Robert!“ Kuuma peaga kujutles ta õrnusi. Ta oli armukade sellele Robertile ja tundis äkki, et oli valmis selle naise pärast võitlema. Ta värises mõttest, et väikeses märkmikus ühel päeval võiks seista ta nimi! . . . Millal võis asi nii kaugel olla? . . . Kahe kuu pärast? . . . Ühe kuu pärast. . . Kell pool viis Adrien!“ Mitte lõpuni mõeldav!

Kuid härra Pronx'le meelestus, et raamatukeses ei seisnud mingit aadressi. Kus pidi ta selles hiigelsuures Pariisis daami leidma, kes oli suures kaubamajas kaotanud väikese märkmiku? Kus pidi ta tundmatut otsima? Raamatukeses ei seisnud ainultki nime, mis oleks näpunäiteid anda võinud. Ja oli selge, et daam hoidub kaubamajas märkmiku järele pärida. Keegi ei nõua märkmikku, milles igapäev seisab kell pool viis rendezvous Robertiga. Ja nii ei õpi härra Pronx daami iialgi tundma, kes talle nii kiiresti oli valmistanud südamekloppimise. Kuid daam ei olnud talle kadunud. Ta jäi ta elu suureks seikluseks. Elegandiks, imepäraseks avantüüriks, suureks kireks. Kui ta oma büroos oli üks,

võttis ta raamatukesest laekast, hingas selle lõhna ja ta silmi ees tõusis suure, saleda daami pilt, kel olid neegrivärvi sukad ja roosa pesupaelad ja ta ei oleks täie kindlusega öelda teadnud, kas daam tõesti elas või mitte.

Ja kui proua Pronx ühel päeval ootamatult sisse astus ja teda tabas raamatukesega käes, tuksatas härra Pronx ja läks tulipunaseks. „Mis sa seal nuusutad?“ küsis proua. . . „See on ju. . . !. . . See on ju mu märkmik! Mida otsin nagu nõõpnõela! Arvasin, et kaotasin ta ühes kaubamajas. Ja nüüd on ta sinu käes!“

Ta haaras selle järele ja ta käsivars puudutas härra Pronx nina. Käsivars aga lõhnas nagu märkmik. Kuid härra Pronx ei olnud iialgi tähele pannud parfüümi, mida kasutas ta naine. Ja talle meelestus nüüd, et ta naine tööpoolest kandis neegrivärvi sukke ja roosa pesupaelu. Ja äkki nägi ta ka, et proua oli väga ilus! Proua ise ei märganud midagi, nii väga oli ta raamatukesega ametis: „Nii siis, mis on mul täna sooritada? Algul kübarategija. Siis kooke tellima. Siis kooli, poisile järele: „Kell pool viis, Robert!“

Viimne roos.

Arnold Liiv.

Kui langeb kinni jäädavalt mu seljataga kumer, valge uks ja tasa mälestuseks veeb pisarpärleid omaste ning sõprade silmadest, siis sina, kes elus kõigist inimlastest armsaim, kellega elu ristlevad teerajad mind kokku juhatanud — too viimne punaselt veretav roos enda aiast ja pane ta mul vahakarva sõrmedele ilustuseks! Las torkab salaokas terav viimselt mu töörasekusest konti tõmbunud sõrmi, et väljuks vast sealt veel kuidagi üksik unund punane verelible. Ei tilka elumahla ma suüda igavesele teekonnale kaasa viia — kõik teile, sõbrad — kõik sulle, armsam — kui mälestus ta jäägu. . .

Mu viimne majake, kui seda väärin — ta valge olgu! Ta uksele lilli valgeid raputage, mis enda helgiga tumedates Manala kodades mul hinge valgustaks. . .

Ma elupäevi raskeid küll püüdsin lauldes luulevaimu valgusel helgeks muuta. . . kuid ei suutnud. . .

O, sõbrakene — mälestuses õilsaim, too vahel kevadlilli valgeid mu rohtund kalmukünkale. Ja siis, kui külastab sul hinge mälestus me õilsaist armuöödest — too roosiõis mu kalmule nii punane, kui oli kord veremäng su magusail huulil. . .

Kui lahkun lindudega stügisel, siis paar kuldkollast kaselehte ja see viimne roosiõis on vaid kõik, mida kaasa viin radadele sinna, kust pole tagasi pööranud kuningate kuningad ega viletsad sandid. . .

See viimne roos mu vahakarva sõrmedele sulle, mu armsaim, kes elad seal kaugete soode ja suurte metsade taga, vast ütleb: „Olen kõike seda, mis mulle ilus ja kallis, olen südamevere, elupäevade ilusamad ilmapilgud loonud sõnadeta igatsuslauluks sinu järele, sa inimlaps — naine, kellelt igatsen viimast roosi, kui langeb kumer, valge uks mu taga jäädavalt kinni“. . .

Kes ütleb mulle, kus küll viibid sa siis? Rakveres 17. X. 32.

Politseikoer.

Vene kirjanik **Mihail Soshtshenko.**

Kaupmees Jeremias Bobkinilt varastati kasukas. See vihastas teda hirnsasti. Sest kasukast oli tal loomulikult kahju.

„See kasukas,“ ütles ta, „oli oiivaliselt hea, minu kaaskodanikud. Maksku, mis maksab, mina tahan, et varas kätte saadaks.“

Ja Jeremias Bobkin nõudis politseikoera.

Mõni minut hiljem ilmus mees, kel müts peas ja saapad jalas, ja tema seltsis tuli koer. Koer oli pruun ja tal oli terav, ebasümpaatselt liikuv nina. Mees pistis koera nina ukse taga jäljele, ütles: „Edasi!“ ja astus kõrvale. Koer nuusutas õhku, silmitses uurivalt rahvahulka, kes oli kokku kogunud, läks siis ühe naise juurde, kes oli kolmandalt korralt, ja nuusutas teda. Naine püüdis teiste taha pugeda, aga koer sikutas teda kuuest. Naine taganes, koer läks talle järele, hoidis temast kinni ja ei lasknud teda lahti.

„Olen tabatud! Ei salga,“ langes naine kolmandalt korralt põlvili; „oli viis ämbritäit õlleraba – täpselt. Leiata selle veel praegu minu pesutoast. Arreteerige minu!“

„Ja kasukas?“ küsis koeraga mees.

„Kasukast ei tea ma midagi ega pole tust iialgi midagi teadnud.“

Naine viidi minema. Uuesti võttis agent koera kaelarihmast kinni, pistis ta nina jäljele, ütles: „Edasi!“ ja astus kõrvale. Koer silmitses publikut, nuusutas õhku ja läks siis majavalitseja juurde. Majavalitseja kahvatus ja langes põlvili.

„Siduge mu kinni, head inimesed,“ nuuskus ta, „tunnistan, et olen veeraha kokku nõudnud ja isiklikult ära tarvitanud.“

Endastmõistetavalt tormasid kõik üürni-

kud majavalitseja kallale. Seni oli koer lähenenud ühele teise korra elanikule ja rebis seda pükstest. Mees langes rahva ette põlvili.

„Olen süüdlane,“ hoigas ta. „Tarvitasin salamahti elektrivoolu ja muidu kommuunavalitsuse hüvesid. Mõistke minule kohut, kui tahate!“

Rahvas oli imestusest tarretu.

„Milline suurepärane koer!“ hüüti.

Kaupmees Jeremias Bobkin pilgutas silmi, vaatas ringi, võttis taskust raha ja pakkus agendile.

„Vii koera-pagan minema,“ ütles ta, „parem jäägu minu kasukas leidmata!“

Aga juba seisiski koer ta ees ja liputas saba. Bobkin kaotas tuju, kahvatus kriitvalgeks ja ta hambad hakkasid lõgisema.

„Jumal üksi teab tõtt,“ tuli viimaks ta suust. „Olen roimar, alatu mehike! Kasuka varastasin ma vennalt. Tunnistan ja kahetsen.“

Nüüd põgenes rahvas kabuhirmus laiali. Koer tabas ruttu veel kolm meest, kes ta hammaste ette sattusid, ja pidas nad kinni. Needki pihtisid: Üks neist oli riigiraha kaardimängus kaotanud, teine naist triikrauaga löönud ja kolmas ütles asju, mida korrata oleks piinlik. Rahvahulk oli laiali jooksnud, õu oli tühi. Sinna oli jäänud vaid agent koeraga. Siis, äkki, astus koer agendi juurde ja liputas saba. Agent kahvatas ja langes koera ette põlvili.

„Hammusta mind,“ ütles ta, „hammusta kas või surnuks! Sain sulle toidurahaks kolm kuldrubla päevas ja pistsin sellest kaks oma tasku. Sinu ees ei jää midagi saladuseks!“

Kaev.

P. Grünfeldt.

*Mu lapsepõlv on sügav kaev,
kust ammutan ma julgust, rammu,
kui masendab mind eluvaev
ja häda pidurdab mu sammu.*

*Tas peifub mälestuste vett,
mis juues karastab mu hinge,*

*kui raskub takistuste kett
ja rõhub raske elupinge.*

*Peaks jääma kõigile see kaev
siin ilmas uue jõu andjaks,
et edasi võiks sõita laev
ja olla õilsaks aatekandjaks.*

Hall hing.

Töötü päevikust.

Seitse kuud on sest täna . . . seitse kahekordset pikka kuud töötä. Ja siis veel päevad? Tunnid? Minutid? Õudselt pikk aeg, nii pikk, et mul on, nagu peaksin saama varsti seitsekümmend aastat vanaks.

Kas ei olnud kord kusagil kirjutatud, meie elu kestab seitsekümmend aastat, kõige enam kaheksakümmend? Jah, ja kui ta oli ilus, siis oli ta täis tööd ja vaeva. Minu elu ei ole ilus, sest mul ei ole tööd, küll on ta aga hirmus, sest mul on palju vaeva.

Kord uskusin minagi, et elu peaks olema ilus. Sellest on juba möödunud palju aega. Võimalik, et see usk oli vaid unelm. Vististi, see pidi olema unelm, sest nüüd ma tean, näen ja tunnen, milline ta tõesti on, see elu. Tookord uskusin ju minagi, et olen sündinud naiseks ja . . . emaks . . . Usatakse ju nii palju — uneledes. Ent see unelemine ei ole hea. Oh, midagi pole hea. Kõik on kurbus, mure, meeletust. —

Ja ometi leidub inimesi, kes veel võivad naerda . . . heledasti, lustilikult, üleannetult . . . inimesi, kes pidulikuses riietuses rändavad läbi hallidest aegadest . . . inimesi, kes veel elavad toredasti . . .

Neid nähes ei tunne mu süda kadedust. Ennem tunnen kaastunnet nende vastu. Kaastunnet? Mispärast? Sest et nad arvavad, nagu tunneksid nad elust rõõmu. Elust, mis tõesti on vaid unelm, ei muud kui unelm. Sest et nad õiget elu veel sugugi ei tunne. Kui nad kord ärkavad sellele, haarab neid kurbus . . . ainult kurbus.

Võiksin neile jutustada sellest palju. Ma tean palju sellest elust, milline ta on. Nemat aga ei tahaks mind kuulda. Ma ju tean, et kuhu ma iial lähen, minust ruttu mööda vaadatakse. Võimalik, et minu silmis leidub palju valu ja minu rõivad räägivad viletsusest? Oo, ma mõistan neid, ainult nemad ei mõista mind. Nad näevad hädatempliit minu küljes ja ei aima, et häda ja elu on samad.

Mul on kahju neist jõledatest, kes usuvad, et elu neid armastab. Elu ei armasta peale enda kedagi ega midagi. Juba liig

kaudu näevad nad und, aga võib olla ka, et parem on ikkagi unistada kui elada? Mina ei tea seda; arvan ikka, kord tuleb siiski aeg, et näeme elu palest palesse, ja liig pikk unelemine peab olema valvamisele vaenulik.

Reede . . . Nagu ikka . . . jälle ei midagi. Olen sellega juba harjunud, varsti ei tee see enam valu. Ka nende inimeste pilgud, mis selle järele uurivad, mis mulle jäi valuna . . . kes kõik tahavad, ainult mitte käsi, mis küsivad tööd . . . Olen juba liig kaua käinud selles pimedas orus, kuid tunnen ikkagi veel õudu . . . Tuimad on mu meeled, ma ei ole naine ega laps . . . olen vaid töötü. See on kõik — kas te ei taipata? Minu hing kannab halli mantlit ja katab oma näo kinni.

Ma võiksin lahkuda siit maailmast, võiksin kergesti põgeneda elust ja keegi ei küsiks sellest. Ent mul on midagi, mis mind hoiab. Võimalik, et see on usk? . . . Mina annaks talle nineks: trotsivus. See on ka täitsa üks kõik, kuni ta olemas on ja mind kõvendab. Trotsivus mitte võidurõõmu võimaldada sellele elule, et ta minutäiesti on hävitanud. Trotsivus näha, mis ta mulle kõik selga laob, see elu . . . Oh, see elu! . . . Olen ju täiesti andunud tema võluringile ja ometi on mul, nagu peaksin kõige võitluse järele lõppude lõpuks ometi leidma koha, kus ta on halastaja . . . Ja sellepärast võitlen edasi.

Laupäev . . . Jälle olen enda ilmaaegu jooksnud väsinuks. Miks ma ometi veel käin? Kas ei ole kõik ilmaaegu? Usun seda peaaegu juba isegi . . . Mis see ometi on, mis mind mõtelda laseb, et peab tõusma kõigest sellest prügist ja pahnast midagi ilusamat ja uuemat? Kas võib sellest, mis varemteks varisenud, iial veel midagi uut tõusta?

Ah, sestsaadik kui mu käed on töötä, tuleb mulle palju mõtteid. Aga need mõtted pole leib . . . nad on vaid ühe vaese, väsinud, halli hinge mõttemõlgutised, kes ärkamise ja une vahel elu üle järele mõtleb . . .

Andrea õetütar.

Saksa kirjanik **Aleksandra von Bosse** romaan

11

Nii jõudsid nad Aranjo kohvikuni, kus istus hulk inimesi laial kõnniteel väikeste marmorlaudade taga, jäätist söid ja limonadi joid.

Helmer ei tahtnud veel koju minna ja kuna ta ei teadnud, kus õhtut veeta, läks ta Tregonda seltsis edasi piazza Colonnale, mida suured elektrilambid päevavalgelt valgustasid.

Ka siin istus mõlema suure kohviku ees hulk inimesi, kes peale kuuma päeva otsisid kohviku väikeste laudade taga karas-

seda ilusam. Lehepoisid jooksid läbi inimeste ja hüüdsid kriiskavalt lehti välja. Enamik härradest hoidis veel trükiniisket lehte käes ja igalpoollõhnas teravalt trükimusta järele.

Meelitav see ei olnud, siiski võttis Helmer ühes Tregondaga ühe marmorlauakese taga istet ja tellis enesele vermuti.

Ei, otsustas Helmer, ma ei lähe homme siiski mitte Wendelinide poole. Mida rohkem ta järele mõtles ta osale, mida õhtul etendanud, seda rohkem haavus ta Liisa

Eesti piirivalve 10. aastane.

1. novembril k. a. pühitses meie piirivalve oma 10. aastapäeva. Sel puhul annetasid maavalitsused piirivalvele lipu, mis anti üle Toompeal peetaval paraadil. Piirivalve peamiseks ülesandeks on kaitsta meie piiri, tõkestada salaaja ülepiirikäimist ja salakaubitsemist, kus peo salakaubaks on merelt maale valgub välismaa piiritus. Pildil vasakult paremale. Piirivalve Lääne jaoskonna Orisaare raiooni piirivalvurite poolt tabatud salapiiritus jalgratastel. Piirivalve teenistuskoeer Beovult, kes pidas kinni mõõdunud maitsekuul ülepiiri tulija Lehipuu-Kahmi. Teenistuskoeerad Armuda, Alfa, ja Astra. Piirivalve Mägiste kordoni vahitorn. Teenistuskoeerte õpetamine. Piirivalvurite võistluslaskmine browningust. Vasakult: n. o. o. Tiho-mirov, veltv. Puugas, veltv. Seren, aseohv. Matsen ja veltv. Kask. Piirivalve kordon.

tust ja kosutust. Mängis muusika ja kogu plats oli täis jalutajaid. Oli ikka veel kuum, õhk sume ja rõhuv. Majade müürid ja tänavasillutus hoovasid tuliste pottkividena kuumust välja, mida olid kogunud päeva kestel.

Jalgväeorkestri puhkpillid lärmitsesid ja nende kõledad fanfaarid kõlasid majaseinadelt tagasi, mis ainult näis suurendavat Itaalia publiku lõbu. Mida rohkem kära,

ülespidamisest. Ei olnud ju midagi juhtunud; ta ei mäletanud, et oleks Liisale mõne ütelsega põhjust andnud sarnaseks ülespidamiseks. See oli siis ainult tujukus. See talle ei meeldinud. Ei, Ja teistkordselt ta enesega niiviisi ümber käia ei lase.

Nad istusid muusikale kaunis lähedal, mis mängis Verdi „Othellost“ palasid. Jutuajamisele ei olnud mõteldagi. Helmer võttis onu kirja taskust, ja kuna istus just

elektrilambi all, hakkas sellest üksikuid kohti üle lugema. Onu kirjutas, et oleval viimasel ajal haiglane olnud ja juba mitu korda tahtnud Manfredi enese juure kutsuda. Nüüd oleval tervis paranemas Lõpuks küsis ta, kas Helmer tuleb juulikuu keskel või augustikuu algul Hallingenisse. Sel ajal oleval ju Roomas väljakannatamatult palav. Ta ei saaval peale viimast reumahoogu enam nii palju põldudel olla ja lõikuse ajal oleval järelvalve tarvilik. Kuigi mõlemad valitsejad oleval usaldusväärsed, oleval nad siiski ainult palgalised.

Helmer kaalus uuesti, kas mitte võimalikult varsti Hallingenisse sõita, kus võis kasulik olla. Enne ärasõitu pidi ta aga Liisaga vahekorra selgitama.

Muusika lõppes kohisesdes, talle järgnes plaksutamine. Nüüd pööras Tregonda jälle Helmeri poole, katkestades selle piinavaid mõtteid sellega, et jatkas endist jutuainet: Mu ainus lootus on veel, et ta sõitis Neapoli tagasi ja seal end tuttavate juures varjab. Aresa arvab küll, et kui Carlotta seda oleks teinud, tuttavad sellest talle kindlasti oleks teatanud.“

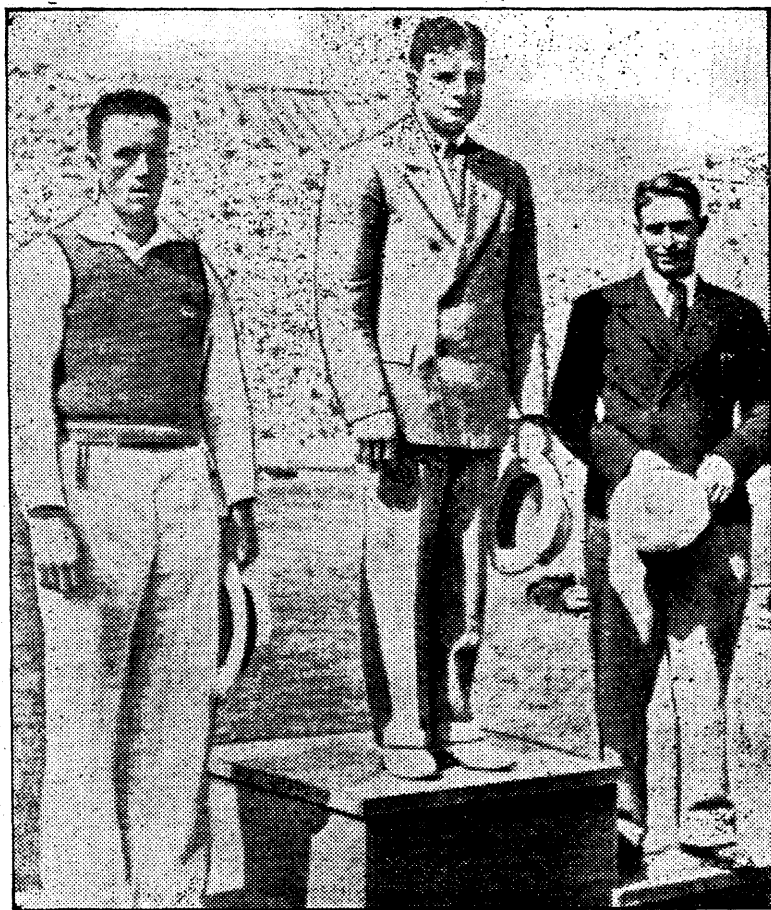
„Carlotta . . . ?“ kordas Helmer ja pani klaasi lauale, mida oli tahtnud suu juure tõsta.

„Jah, kas teie kah arvate, et see võimalus järelemõtlemise väärt on?“

„Carlotta?“ küsis Helmer. „On tütarlapse nimi, keda otsite — Carlotta?“

„Jah, miks imestate? Või —“ Tregonda kummardas ettepoole — „või teate midagi — võib olla isegi, kus selle nimega tütarlaps . . .?“

Kiirelt kaalus Helmer, et peab enne Carlotta ja Tonioga rääkima, enne kui ütleb Tregondale, et Carlotta nimeline tütarlaps tema juures varju on otsinud. Ja kui ta tohtis Tregondale teatada, et tütarlaps on leitud, oli parem, et see elas Wendeli-

Los-Angelesi olümpiaadil tulid kümnevõistluses võitjateks: 1. Bausch (keskel), 2. Järvinen (vasakul) ja 3. Eherie (paremal).

linide juures ja ema Wendelini kaitse all. Sellepärast vastas ta ettevaatlikult: „Nimi tuletab mulle noor reisikaaslast meele, kes sõitis minuga Neapolist Rooma.“

Tregonda tahtis lähemaid teateid ja Helmer jutustas vastutulelikult kus juures sibilialane muutus ikka ärevamaks.

„See oli tema!“ hüüdis ta. „See oli mu vaene, väike Carlotta! Dio! Dio! nii usaldav, nii armas ja nii arglik — ei ole kahtlust! Ja see oli märtsikuul lõpul, kui Carlotta Neapolist Rooma tuli.“

Näis tõepoolest väljaspool kahtlust, nii arvas ka Helmer, et ta väike hoolealune Carlotta ja Tregonda kadunud Carlotta, niinimetatud Andrea õetütar, olid üks ja sama isik, kuid veel pidi ta vaikima. Kui ta nägi, et Tregonda tumedates silmades sädelesid pisarad, pani ta käe selle käsi- varrele ja ütles lohutavalt: „Armas sõber,

usun, et võite kindlasti loota, et leiате oma Carlotta tervena.“

Tregonda kargas üles ja tahtis Helmerit kaisutada, mida see veel viimasel silmapilgul suutis takistada. „Jumala pärast, mida teate Carlottast?“

Naaberlaudade taga istujad said tähelepanelikuks, kuigi ärevalt üleskargav ja kõnelev inimene Itaalias on tavalik nähe.

Kui see ometi ei ole Tregonda Carlotta? mõtles Helmer kahtlevalt. Rahustavalt võttis ta sitsilialase käed ja surus ta toolile tagasi.

„Olge rahulik!“ manitses ta, „ma ei või veel midagi kindlat öelda. Kannatust! Mulle meenus midagi, mis mu tookordne reisikaaslane ütles ja mis mind võiks ta jälgedele juhtida, kui ta on tütarlaps, keda otsite.“

„Mis — mis siis? Rääkige!“ tungis Tregonda.

„Ma ei või sellest ilma noore daami loata mitte rääkida,“ vastas Helmer.

„Minule võite seda siiski usaldada; Ja kuidas tahate talt loa . . . ei, kas teate, kus ta on?“

„Võib olla . . . Olge kannatlik, Tregonda, ärge ärritage. Võin teile juba homme teatada, kas võite loota, ja kahe või kolme päeva pärast . . .“ Ta tõusis viimaste sõnade juures.

Tregonda kargas ärritatult üles. „Mis? Pean veel nii kaua ootama!“

„Nii kaua peate veel ootama. Mida kannatlikum olete, seda kiiremini saate teate.“

„Miks just kahe, kolme päeva pärast?“

„Pean enne järele pärima.“

„Ma võiksin teid siin aidata.“

„Ei. Kuulge, Tregonda, jääge homme kella üheteistkümnene koju — teie ei tõuse ju vist üialgi varem — ja ma luban teile, et saate mult teate, mis vabastab teid kõigist muredest Carlotta pärast või — või mis ütleb, et mu oletus oli petlik.“

„Ja siis veel kaks või kolm päeva?“ hängas Tregonda.

„Esimesel puhul kestab see igatahes veel kaks või kolm päeva, kuni võite teda näha. Aga kindluse, et ta on leitud või et ma eksisin ja et teie edasi peate otsima, saate homme enneldõunat.“

Helmer maksis kelnerile, kes oli juure rutanud, kui nägi, et härrad olid tõusnud. Praegu algas muusika „Lohengrini“ pulmarssi, kui eemal kaks härrat vastamisi sättsid ja vihaselt kisendama hakkasid. Kiirelt kogusid uudishimulised nende ümber, ühed võtsid ühe, teised teise partei ja

näis, et tüli on poliitilist laadi, kune moodustusid kaks parteid, kes näisid üksteist ähvardavat.

Puhkpillid mängisid parajasti:

„Graatsia ja voores käivad ees!“

„Ilu ja noorus käivad ees!“

Lärm suurenes, kostis kisa ja kära. Kõlasid viled, kübarad löödi sisse, kepid vehkisid õhus ja siis kõlas lühidalt ja valjult püssipauk.

Eemalistujad kargasid üles. Naised hakkasid põgenema, kiskudes enestega lapsi, lauad ja toolid lükati ümber ja äkki vaikus muusika.

Monte Citoriolit kõlas valju komando, karabiinid sädelesid ja karabinieride mustad kogud tungisid tõsiste nägudega läbi publiku lärmi keskpunkti poole.

Siis kõlas püssipauk, millele järgnes valju kisa.

Kõik oli sündinud nii ruttu, nii välgukiirelt, et Helmer ja Tregonda end äkki leidsid kesk ärevalt shestikuleerivaid inimesi, teadmata, milles seisis asi. Ümberringi ei näinud keegi seda teadvat. „Fascistid!“ ütles üks. — „Keegi austerlane, kes teotas meie armeed!“ hüttis teine. — „Kaks rahvasaadikut, kes üksteist komplimenteerisid,“ pilkas kolmas.

Ühest väikesest kõrvaltänavast tuli äkki noormeeste salk, kes karjus ühte nime; neid võeti ühede poolt vaimustushüüetega, teiste poolt äreva pilkekäruga vastu. Lärm näis nii siis kavatsetud ja ettevalmistatud ja verine kakelus tulemas.

Via Tritonelt tuli jooksusammul salk-kond halle polizottisid, kes telefoniteel kohale olid kutsutud. Nad seadsid end kiirelt üles ja tuntud, kõle pasunasignaali, mis käsib laiali minna, „il squille“, kohas üle algava käsitsivõitluse kära.

Inimesed, kes uudishimust olid oodanud, eemaldusid kiirelt, platsil oli äkki ruumi ja Helmer hakkas kütüarnukke tarvitama, et rahvahulgast välja pääseda. Alles mõne aja pärast märkas ta, et Tregonda enam ei olnud ta kõrval. Kuna Helmer oli umbes peavõrra pikem kui tavalikud itaallased, võis ta üle teiste näha, kuid ei näinud sitsilialast kuskil ja kuna tal ei olnud himu teda oodata või otsida, kuna kisa ja kära ühtepuhku kasvasid, läks ta edasi.

Jõudnud õnnelikult korsole, kuulis ta jälle pauke, siis kõlas teine hoiatussignaali, mille järele algas äkiline, metsik põgenemine; sest kolmanda signaali järele läks asi hädadohtlikuks, siis hakkasid polizottid püsse tarvitama. Helmer läks kiirelt korso teisele

küljele ja astus Aranjo kohvikusse sisse, mille esine oli lage, kuna kaks kelderit kiirelt koristasid väikestelt laudadelt nõusid.

Helmer lootis, et Tregonda end tülli ei lase segada, mis näis kasvavat kokkupõrkeks fascistide ja sotsialistide vahel. Ta teadis, et Tregonda oli fascist nagu peaaegu iga isamaaline noormees Roomas ja kunnavereline mehike oli alati ärevusse sattunud, kui kaks poliitilist võitlusrühma sattusid kakelusse. —

Silvio Farnesi oli viimase nädala sündmuste läbi sattunud väga halba meeleolusse. Carlotta jäljetu kadumine ja siis Aresa, tolle inimese, tulek, kes kõiges oli süüdi oma edeva kätemaksumihuga, kes kõik need vastikused ellu oli kutsunud. Nüüd istus makaroonivabrikant väikeses hotellis via Frattinal ja ei julenud ilma Carlottata Neapoli tagasi minna, kuna teda seal ootasid ta sureva, noorima lapse küsivad ja etteheitlikud silmad. See inimene tahtis nüüd asja politseile teatada ja sellega skandaali välja kutsuda, millest tema, Farnesi, siamaani oli hoidunud.

Farnesi tuju ei paranenud, kui hommikul peale kokkupõrget fascistide ja sotsialistide vahel piazza Colonnal Andrea teda ebariilikul ajal äratas ja talle ütles, et on tulnud känkjal, kes palub härra Farnesit kohe tulla Ospedale sella Croce Verdesse*). Silvio Farnesi mõtles algul Carlottale. Ta riietus suure rutuga. Kaskjal ei teadnud muud, kui et härra kohe pidavat tulema.

Kui Farnesi jõudis hospitali ja järele kuulas, kes ta on kutsunud ja mispärast, öeldi talle, et eilsel kokkupõrkel piazza Colonnal keegi haavata on saanud, kes toodud minestanud olekus hospitali ja siamaani ainult silmapilkudeks on ärganud. Neil lühidatel hetketel olevat ta mitmeti Farnesi nime nimetanud ja sellepärast saadetud maestrole järele. Noormehelt olevat peale haavata saamist röövitud ta pealmised riided, mille tõttu ta isik seni olevat kindlaks tegemata.

Farnesi juhutati tuppa, kus lebasid mitmed kokkupõrkel haavatud. Ehmunult tundis ta ühes valges voodis Gualterio Tregonda ära, kelle pea oli mähitud.

Keegi arst tegutses teise haige kallal, kes valjult hoigas, ühe kolmanda kõrval põlvitas hädaldav naine kahe lapsega.

Farnesi küsimusele ütles hoidja, et Tregonda haav ei ole elukardetav. Ta pea ole-

vat nähtavasti kepihoobi saanud, kuna pähem käsivars noapistest on haavatud ja minestanud olek tekkinud suurest verekaotusest.

Farnesi andis Tregonda kohta andmeid ja korraldas, et see tema kulul viidi eratuppa. Esialgul ei võinud ta oma sõbra heaks muud teha.

Halvas tujus ja rõhutult lahkus ta hospitalist. Kell oli juba üle kümne ja ta ei olnud veel einetanud; ta tundis südamepööratust.

Hospitali ees ei seisnud ainutski sõidukist ja kuna ta oma kutsarit oodata ei olnud lasknud, pidi ta minema järgmise ni trammipeatuseni ja seal ootama, kuni tramm sõitis üle Quartiere Ludovisi. Via Ludovisi täitus tramm inimestega, kes tahtsid linna, Farnesi pidi kõrvale nihkuma, et anda daamile ruumi ja vaevalt istus see, kui ütles üllatutult: „Ah, maestro Farnesi! Kust tulete?“

See oli proua Forli. Ta imestas tõepoolest, sest oli teada, et Farnesi ei tõusnud vara. See vihastas kohtamise üle, kuid seletas siiski proua Forlile, mis õnnetus ta sõpra tabanud.

„Ah, väike, Tregonda, too vaene!“ hüüdis Forli. „See tuleb sellest, kui lastele lubatakse poliitikasse segada, jah! Lugesin „Tribunas“ võitlusest piazza Colonnal. Kõle! Fascistid . . . noh, nende püüded ja nende patriotism on ju kaunis ilusad, kuid need kestvad, rumalad ja kavatsatud kokkupõrked teiste parteidega on üleliigsed; mida sellega saavutatakse?“

Farnesi ei tundnud hirmu poliitiliseks kõneluseks, pealegi veel Forliga. See oleks heameelega küsinud, kas Andrea õetütar on leitud, kuid meister näis nii tusane, et ta sellest loobus. Selle vastu alustas ta teemi, mis võis teda rohkem huvitada. Ta päris Wendelinide järele ja kas ta peale muusikaõhtut veel seal on olnud. Kui Farnesi pahaselt eitas, imestas Forli uuesti.

„Kas loobusite võitlusest?“ küsis ta.

Farnesi kergitas kulme. „Kuidas? Mis te arvate?“

„Noh, arvasin ainult . . .“ ütles proua Forli kergelt, „mulle näis ometi, et teid huvitas viimasel ajal krahvinna Liisa.“

Kui Farnesi vaikis, kõneles Forli sondeerivalt edasi: „Ma vist eksisin, sest kõneldakse juba kihlusest . . .“

„Kihlusest?“ ütles Farnesi kiirelt. „Kas arvate, et krahvine Liisa . . .“

„Ah, ma ei tea midagi kindlat,“ katkestas teda Forli. „Ainult, noh ja, härra von

*) Rohelise Risti haigemaja.

Helmer käib nüüd nii tihti Wendelinide pool ja inimesed ütlevad — see võib ju ainult loba olla — et on oodata kihlust, Kuid ma pean siin lahkuma.“

Ta tõusis kiirelt, kui tramm peatus silmapilguks äkilise via Capo le Case ja via Sistina nurgal.

„Nägemiseni! Loodetavasti paraneb vaene Tregonda varsti. Nägemiseni!“

Farnesi unustas vastamise, tõstis ainult mehaniliselt käe, et kergitada kübarat. Vihaselt vahtis ta väikesele prouale järele ja litsus hambad nii tugevasti kokku, et need ragisesid. Kas kõik olid ta vastu? Ja mis teadis Forli? Kas rääkis ta ainult nii, nagu oli ta komme, või oli see rohkem? Helmer? Diavolo!*) Kas tohtis ta lubada, et see jõudis talle ette? Nii palju kui ta mäletas . . . ei, ta mäletas selgesti, et Liisa tol muusikaõhtul sellest onupojast ei olnud hoolinud ja ta ei olnud neid üldse koos näinud. Kuid sellest oli möödunud nädal, terve nädal, mille ta oli veetnud selle neetud Carlotta otsimisega. Sellega oli ta kallist aega raisanud, oli andnud teisele esimese koha. Ja nüüd, kui takistus, Carlotta, igal juhusel ta elust kaob, nüüd pidi ta selle jämeda sakslase pärast Liisast loobuma? Iialgi!

Heameelega oluks Farnesi kohe sõitnud villasse Tiiberi ääres, kuid ta oli rutuga riietanud, ta habe oli ajamata ja ta ei olnud veel einetanud. Kõige pealt pidi ta koju sõitma. Ja pealegi oli aeg külaskäiguks veel varajane.

Sel ajal, kui Farnesi leidis Ospedale della Croce Verdes vaese Tregonda, istusid Helmer ja Carlotta vastamisi lauas. Carlotta oli eine lõpetanud, toetas küünarnukke lauplaadile ja lõuga kokkupandud kätele ja jutles, kuna Helmer sõi kotletti spargliga ja kaalus, kuidas Carlottat ettevaatlikult üle kuulata, et ta kartlikuks ei saaks. Sai ta umbusklikuks, salgas ta ehk koguni tutvuse Tregondaga maha. Carlotta küsis parajasti süütult: „Kes olid daamid, kes eile enelõunat siin käisid? Üks oli imeilus! Christa ütles mulle, et ma kellelegi ei tohi avada ja ma ei teinud seda. Kuid siis helistati uuesti ja lõpuks koputati ja ma mõtlesin, et ehk on midagi tähtsat. Ka vanadaam oli ilus ja sõbralik ja tal olid nii head silmad, kuid erilisel meeldis mulle noor, suur daam, kes midagi ei öelnud. Teine kohutas mind. ta vahtis mind nii uudishimuliselt ja küsis, kes ma olen.“

*) Kurat.

Helmer sai tähelepanelikuks.

„Kuidas ta välja nägi?“

„Ta oli väike ja kõhn; ta oli nagu itaal-lanna ja kõneles Itaalia keelt nagu itaal-lanna. Ta küsis, kas olen toatüdruk või külaline.“

„Nii, ta küsis seda?“

„Jah, ja ma ütlesin, et olen külaline. Siis andis vana daam mulle sedeli.“

Helmer mõistis Carlotta jutust, et ka proua Forli ta ukse taga oli käinud, ja vihas tas selle üle. Too muidugi oli silmad teinud ja imestanud, ja kes teab, mis oletanud. Noor, ilus naisolevus poissmehe korteris! See andis ju põhjust oletusiks. Ja nende oletustega käis proua Forli nüüd Roomas ringi, jutustades neist igale tuttavale, pärides, kas juba teatakse, et Helmer . . . noh, ja nii edasi. Pahandav! Akki tuli Helmerile mõte. Sellest siis tuligi Liisa tusane olek. Mis mõtles ta temast? Milleks pidas ta väikest Carlottat? Kes teab, mis Forli oli lobisenud.

Helmer oli veetnud peaaegu unetu öö, niivõrd oli teda Liisa külm, eemaletõukav ülespidamine rahutuks teinud. Nüüd imestas ta, et varemini ei olnud mõttele tulnud, et Liisa eiline külaskäik ta ukse taga oli selleks andnud põhjust. Talle ei olnud see mõte tulnud, sest ta ei oleks uskunud, et Liisa südames võiks olla ruumi väiklaseks armukadeduseks ja umbusalduseks. Liisa näis sarnastes naislikest nõrkusist kõrgemal seisvat. Ja kuigi veetlev, noor olevus ta korteriukse avas, siis ei olnud see veel küllalt suur põhjus, et oletada, et ta omas korteris varjab armukest. Kuid Forli oli kaasas olnud. See seletas kõik! See naine ei olnud kindlasti kokku hoidnud teravate märkuste ja tagedate lausetega.

Helmer otsustas veel täna Wendelinide juure minna ja proua Wendelini paluda, et võtaks Carlotta enda kaitse alla ja talle ühtlasi seletada, kuidas väike Neapoli tüdruk ta korterisse oli saanud. Esiolgu pidi ta Carlottat ette valmistama, et ta ei või kauemini ta külaline olla, ja talt pärima, kas ta tunneb Tregondat ja seega on Carlotta, keda otsis Tregonda nii meeleheitliselt.

Ta jutustas Carlottale, et mõlemad daamid, kes talle nii hästi meeldinud, ta sugulased olevat ja ta tahtvat neid paluda Carlotta eest hoolitseda.

„Kas teil ei oleks lusti mõneks ajaks saada vanema daami külaliseks, Carlotta?“

Carlotta vahetas värvi, langetas silmad ja seletas kindlasti: „Ei, jään meelsamini teie juure, härra Manfredo.“

„Ma hoiaksin teid heameelega veel palju, palju kauemini, armas, väike Carlotta,“ ütles Helmer, „aga see ei ole võimalik.“

„Miks mitte? Kas teid segab, et olen siin?“

Ta küsis kurvalt ja Helmer kiinnitas ruttu: „Ei, ei, ümberpöörduvalt, armas Carlotta, sooviksin, et mul oleks alati nii hea põlv. Mida ilusamat võib vana tusane poissmees soovida, kui sarnast armast, vaikest külalist — mis?“

„Teie ei olegi vana ja armetu,“ ütles Carlotta tõsiselt.

Helmer naeris. „Selles asi seisabki! Ma ei ole vana ja küllalt tusane, et tohiksin karistamatult rõõmu tunda sarnase sõbraliku juhuse üle. Teie pärast, Carlotta, ei tohi ma seda. Ja siis, ma pean pikemaks ajaks ära reisima.“

„Siis jään Christa juure.“

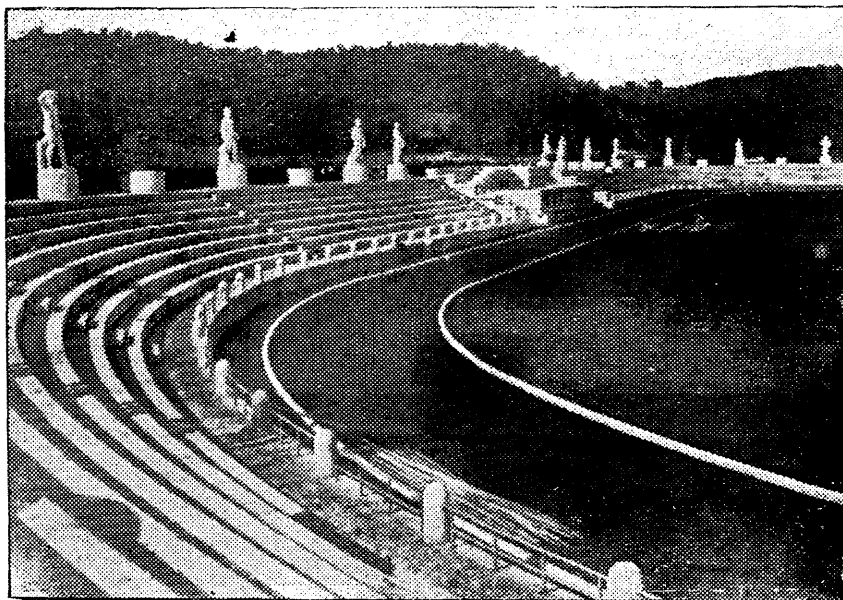
„Jah, see läheks küll, kuid kestvalt mitte. Teie peate jalutama ja siis hakkaksid inimesed varsti kõnelema, et elate siin, eks? Nad küsiks: „Kes see on?“ Ja lõpuks kuulub ka teie onu või see, kelle juurest põgenesite, kus olete. Ja kui ma siin ei ole, ei või ma teid kaitsta.“

„Ma ei lähe jalutama.“

„Teie varjukoht ei jää siiski teadmatuks. Vaadake, kolm daami, kes käisid eile, nägid teid. Kui nad oleks ainult proua Wendenin ja ta tütar, ei tähendaks see midagi, sest nendega tahan teid tuttavaks teha, kuid kolmas daam, kes küsis, kas olete külaline või toatüdruk, on uudishimulik ja hooliteb klatsi eest. Ennekui asi on nii kaugel, pean teist lahkuma.“

Carlotta ei tahtnud seda mõista. Ta oli noor, kogematu ja süütu. Ta kuulis ainult, et Helmer teda enam hoida ei tahtnud. Kurvalt langetas ta peakese.

Helmer ei olnud seisukorda nii raskeks pidanud, ei teadnud ka, kuidas seletada

Forum Mussolini

uus suur staadion Roomas, Tiberi kaldal, mis avati neil päevil ja on pühendatud itaalia noorsoo kehalisele kasvatusel. See on kunstipäraseimad ja suurejooneliseimaid staadione kogu maailmas, mis peab sümboliseerima Suur-Itaalia uuesisündi ja jäädvustama oma looja — Mussolini — nime igaveseks. Forumi sissekäigul asub suurim valgest marmorist obelisk maailmas. Ümber forumi on 52 hängelsuurt kuju valgest marmorist, millised on annetanud itaalia provintsid. Forumi väikesel staadionil on kohvi 20.000, suurel aga 120.000 pealtvaatajale.

Carlottale, et tütarlaps ei või pikemaks ajaks poissmehe juure jääda, rõõvimata talt avameelsust, mis nende senise kooselu nii mõnusaks oli teinud. Carlotta aitas teda ebateadlikult.

„Daam mind vist ei tahagi,“ ütles ta tasa. „Ta oli nii suursugune ja — ja kui ta ei tea, kes ma olen. . . Ja teine, noor, ilus daam. . . ei öelnud sõnagi, kuid ta ei vaadanud sõbralikult.“

„Ta on teie vastu kindlasti armas, kui toon teid, Carlotta,“ kinnitas Helmer. „Ta on väga, väga hea.“

Carlotta raputas pead; ta silmis läikisid pisarad.

Helmer ei teadnud, kuidas talle seletada lahutuse tarvilikkust ja tal oli Carlottast kahju. Ta katsus lohutada.

„Võime seda veel kaaluda ja kui Tonio täna tuleb, temaga selle üle rääkida, eks?“

Kui Carlotta ei vastanud, vaid peakese veel sügavamale langetas, otsustas Helmer asjast mitte enam kõneleda.

Ta oli aine lõpetanud ja avas „Tribuna“, mis lebas ta taldreku kõrval. Ta pilk langes suurte tähtedega trükitud pealkirjale: „Kokkupõrge piazza Colonnal! Kaks poliitseinikku, üheksa eraisikut haavatud!“ Talle

meelistus Tregonda ja lubadus, mille ta andnud.

Ta näitas lehele ja küsis: „Kas kuulsite juba, et eile öösel piazza Colonnal oli kokkupõrge? Olin seal, kui see algas ja keegi ei teadnud, milles asi seisis. Kui paugud kostsid, eemaldusin. Olin seal kellegi noore härra Tregondaga . . .“

Nimetades nime, vaatas ta Carlottale otsa; see tuksatas ja äraandlik puna tõusis ta paletesse.

„Kas tunnete teda?“ küsis Helmer kiirelt.

„Mina — mina — ma ei tea . . .“ kogeles Carlotta ja ta segadus, ta äge punastamine ei lasknud kahelda, et tema ja too Carlotta, keda otsis Tregonda, olid üks ja sama isik.

„Kohtasin seda noort meest suures mures tütarlapse pärast, kes juba terve nädal on jäljetult kadunud,“ kõneles Helmer edasi. „Ta otsis teda kogu Roomas, on meeletu, et teda ei leia, ja kardab, et talle midagi on juhtunud. Ta nimetas mulle tütarlapse nime . . .“

„Ah, härra Manfredo!“ katkestas teda Carlotta ja pani käed paluvalt kokku.

„Nii arvasin siis õieti? Teie olete Carlotta, keda otsib härra Tregonda ja . . .“

Carlotta katkestas teda jälle. „Jah, jah, kuid palun, palun, ärge öelge talle, kus olen! Ah, loodetavasti ei öelnud teie seda talle!“

„Ei. Kuid kas tahate teda kauemini jätta hirmu ja mure kätte teie pärast?“

„Mis võin ma parata? Kui ta teab, kus olen, siis teatab ta seda ka härra Farnesile . . .“ Ehmunud peatas ta, kui oli nime öelnud. Helmer naeratas, rahustas teda.

„Jah, härra Farnesi otsib teid ka, tean seda, Carlotta. Ta on sugulane, kelle juurest teie lahkusite, eks?“

Carlotta pani käed näo ette ja hakkas ägedalt nuuksuma. See tuli nii üllatavalt, et Helmer kohkunult üles kargas, kiirelt ümber laua läks ja hellalt käsivarre ümber nutva tütarlapse õlgade pani.

„Armas, väike Carlotta, miks nutate? Ärge kartke midagi. Härra Farnesi ei saa iialgi teada, kus olete, kui teie seda ei taha, luban seda teile. Ja härra Tregonda . . . noh, talle pean teatama, et Carlotta, keda ta nii meeleheitliliselt otsis, elab ja terve on. Lubasin talle seda.“

„Tahan siia jääda — teie juure jääda!“ nuuksus Carlotta ja pani käsivarred Helmeri kaela ümber, surus oma pisaraist niiske näo ta rinna vastu ja hoidis talt nii kõ-

vasti kinni, et Helmer tundis, kuidas ta õrn keha nuuksudes tuksus.

Mis pidi ta tegema? Ta ei võinud nutvat, värisevat olevust, kes surus end ta vastu, tagasi lükata ega pehmeid õrnu käsivarsi oma kaelast vallandada. Carlotta oli tõusnud, kui süleles Helmerit ja see pani käsivarre tugevamini tütarlapse ümber, langes selle toolile, tõmbas ta nagu lapse põlvele.

„Väike Carlotta — väike Carlotta . . .“ pomises ta ärevalt. Ta ei mõelnud silmapilgul ei Liisale, ega Tregondale, ta ei mõelnud midagi, vaid tundis ainult, et veetlev, armastusväärne olevus usaldavalt ta juures kaitset otsis, ja ta kummardas, suudles mustade lokkide vahel sädelevat, valget otsaesist.

„Väike Carlotta! Armas väike Carlotta!“

Seal helises kell ja Helmer tuksatas.

Tregonda! kes oli kannatuse kaotanud, oli Helmeri esimene mõte. Järgmine: Kui Liisa mind näeks selle nutva tütarlapsega käte vahel.

Ta käsivars vabastas end; siis päästis ta ettevaatlikult Carlotta käed, mis oli ta kaela ümber, tõusis ja lasi tütarlapse toolile libiseda.

Nüüd räägime mõistlikult, armas, väike Carlotta, ütles ta. Ta pidi kõhatama, ta hää l kõlas karedalt.

Seal avanes uks, kuid see ei olnud Tregonda; Christa tõi tähtitud kirja. Helmer oli rõõmus, et ta Carlottat enam ei hoidnud põvil, Christa imestas nii-kui-nii, nähes, et Carlotta nutab.

„Jah, hea Christa, ütlesin meie kasutüt-rekesele, et reisin varsti ära ja et tema jaoks peab uus varjupaik leitud saama; sellepärast tulidki pisarad.“

„Teie ei reisi ju mitte kohe,“ ütles Christa.

Helmer oli oma platsile tagasi läinud, kirjutas kviitungile alla ja näitas siis kirjale, mis kandis Saksa marke.

„Selles kirjas palutakse mind vist võimalikult kohe tulla.“

„Kui nii, härra Manfred, siis muidugi. Kuid preili Carlotta võib ju minu juure jääda.“

Täis lootust tõstis Carlotta pea, vaatas läbi pisarate naeratades Helmeri poole.

„See läheks küll, selle üle räägime veel Tonioga,“ ütles Helmer, kes kartis uut pisarate valingut.

Carlotta kargas üles ja kaisutas Christat.

„Ah, Christa, kui tohin teie juure jääda; kui õnnelik olen siis!“

See oli nii lapsik; teda rahustas poolik lubadus, tegi ta õnnelikuks.

Kui ta Christaga toast oli lahkunud, et aidata spargleid puhastada, ütles Helmer enesele, et kui Carlotta talle käsivarred ümber kaela oli pannud, siis midagi ei olnud tegemist tärkava armastusega tema vastu. Ta oli kaisutanud Helmerit nagu laps, kes palub midagi vanemalt isikult, samuti nagu kaisutas Christat. Ta tahtis ta juure jääda, kuna tundis end siin kaitsuna, mitte sellepärast, et ta süda ta küljes rippus. Ja Helmer häbenes peaaegu ärevust, mis teda oli vullanud, kui ta seda last põlvil hoidis ja selle peake ta rinnal puhkas.

Ta jalutas toas aeglaselt edasi ja tagasi. Talle näis ju nagu oleks ta ülekohtu teinud ja ometi ei olnud midagi juhtunud. Kas võis Liisa talle etteheiteid teha, et ta selle lapse enese vastu oli surunud ja teda suudelnud? Ja Tregonda? Liisa Wendelinil ei olnud veel tema peale õigusi, kuna ta neid siamaani veel nõudnud ei olnud. Tregonda vastu ei olnud ta millekski kohustatud. Kuumavereline noormees oli silmapilkselt Carlottasse armunud, kuid vist ainult sellepärast nii ägedasti, et kartis ta elu pärast. Kas Carlotta teda vastu armastab, näis Helmerile küsitav. Ta oli punastanud, kui Helmer nimetas Tregonda nime, kuid see oli vist juhtunud rohkem ehmatusest, kuna ta kartis, et ta varjupaik nüüd üles leitakse.

Helmer seisatas ja tegi pahase liigatuse. Miks katsus ta dieti end vabandada? Oli tal enesele midagi ette heita? Ei! Noor, nutja oli end ta rinna vastu surunud ja ta ei olnud teda eemale tõuganud. Ta hingas sügavalt. Vaimus tundis ta jälle tütarlapse sooju värisevat keha oma rinnal; palav laine läbistas ta keha. Siis otsustas ta, et Carlotta kauemini ta juure jääda ei tohi. Veel täna pidi ta proua Wendeliniga rääkima ja kui see ei saanud või ei tahtnud Carlottat enese juure võtta, saaks ta talle kindlasti abiks olema, et paigutada tütarlast mujale. Ta vaatas kella. Juba kümme läbi. Ta pidi koheselt Tregonda juure saatma, et noormees kannatust ei kaotaks ja ise ei tuleks.

Helmer läks eestuppa, kus oli kõnetoru uksehoidja korterisse. Ta palus saata talle Gianino, uksehoidja 14-aastane poeg, kui sel on aega väikeseks käiguks. Jah, Gianino võivat tulla, vastati alt.

Kiirelt kirjutas ta mõned read Tregon-

dale, lubas talle varsti uusi teateid saata ja saatis Gianino kirjaga teele.

Siis riietus ta hoolikalt, et minna Wendelinide poole. Mida kiiremini ta tegutses, seda parem. Ta kavatses ainult proua Wendelini näha ja üldse mitte Liisa järele küsida.

Ta tahtis parajasti korterist lahkuda, kui Gianino tagasi tuli ja teatas, et on kirja ära andnud, kuid härra Tregonda ei olevat kodus olnud. Härra olevat öösel haavata saanud ja lebavat Ospedale della Croce Verdes. Helmer ehmus. Kas Tregonda raskesti haavatud olevat? Jah, ütles Gianino, kätke Tregonda teener ei olevat kodus olnud, kuid maja uksehoidja arvanud, et asi on halb.

Nüüd otsustas Helmer esiteks sõita haigemajja. Kui Tregonda oli meelemärkusel, vaevas teda ehk tema poolt armastatud tütarlapse saatust ja Helmer pidas oma kokuseks teda selles asjas kiirelt rahustada.

Silvio Farnesi oli veidi enne poolt ühteistkümmend villa Tiiberi ääres; proua von Wendelin ja preili Fricka olid vslja sõitnud ja ta küsimusele vastati, et krahvinna Liisa on kodus, kuid vannis. Nii pidi ta tagasi pöörama. Ta ei jätnud mingit teadet, otsustas aga õhtupoolel tagasi tulla. Ta pidi jõudma selgusele ja kindlusele. Ta südames põles mürgise okkana, mis oli kuulnud Forliit.

Kuna ta linna poole sammus, kaalus ta, kas see, mis Forli öelnud, võis tõi olla. Talle meelistus, et Liisa seda onupoega Helmerit heameelega oli näinud ja ta juba tookord tema peale armukade oli. Talle näis nüüd, et Liisa oli muutunud selle inimese tagasitulekust saadik, et ta ülespidamine tema enesegi vastu oli saanud teistsuguseks. Vähemalt katsus Farnesi enesele neid mõtteid suggereerida. Ta hakkas ärevuses selle üle järele mõtlema, kuidas kõrvaldada hädaohtlikku meest või teda kahjuks teha. Siis tuli talle mõte, et ta võiks teda haavata ja duellile kutsuda. Farnesi oli suurepärase püstolikütt. Jah, kui Helmer oleks sakslane olnud, sakslane oli ju igal ajal valmis end püstoli suu ette seadma, kui haarati ta au järele, kuid Helmer oli inglane, igatahes Inglise ilmavaatega ja hakkas ehk poksima, kui teda haavati ning ta tugevate käsivarte ja rusikate vastu oleks ta jõuetu olnud. (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Kui Chaplin noor oli.

Charlie o'i lapsena ühe aknaruudu katki löönud. Viibimata pisis ta plagamia, kuid poemes ruttas talle järele ja tabas ta.

„Sina üleannetu jõmpsikas,“ hüüdis poemes. „Lõid akna katki! Kas sa ei tea, et pead nüüd ruudu välja maksma?“

„Muidugi,“ vastas Chaplin, „sellepärast ma jooksegi; ruttan koju raha tooma.“

Maalikunstnik Lenbach

avaldas kord ühe oma ametivenna kohta väga teravaid mõtteid. Järgmisel päeval ilmus Lenbachi juurde solvatu vend ja toob talle väljakutse püstolite peale. Lenbach silmitsseb aadlikku kord teravasti ja vastab: „Ütelge oma vennale, et mina ei ole kohurimees, vaid olen maaler!“

Korruptsioon.

Äri vaateaknale on välja pandud tore pähkklapuust sõõgitoomõõbel. Sedelil seal juures seisab: „Kaheksasadaviiskümmendviis krooni. Juba viis korda müüdnud.“ „Kuidas ajad muutuvad,“ raputab Kärsel pead. „Kui mina inflatsiooniajal vägunitšie suhkrut kaks korda müüsin, oli politsei kohe jaol!“

Mõne poliitikamehe moraal

Kas olgu juut või olgu saks,
kui rahakott tal suur ja paks
ja palgamääraks kõrgeim taks,
ma astun tema teenijaks!
Ah riigikasu? Tühi laks!
Peaasi, kui saan rikkamaks!

Ilmaennustaja.

Norfolki hertsogile jutustati kord ühest rätsepast, kes oskas ikka kaks päeva varem ilma ennustada. Viimaks sai rätsepp nii kuulsaks, et otsustas oma ennustusi trükkis avaldada; seal olid tulevad ilmad mitmeks nädalaks täpselt teada antud.

Hertsog laskis rätsepa enese juurde kutsuda ja küsis temalt, kust ta oma tarkuse ammutanud, kuna ta amet teda omeli sugugi loodusega väga lähedalt ei seo.

Rätsepp aga ütles:

„Kõrgus, ma ei või teile oma saladust teatada, sest see toob mulle rohkem sisse kui mu käsitöö, ja mul on kaheksa last ja haige naine toita.“

„Armas sõber, mina ei ütle teie saladust kellelegi. Teie võite ilmade ennustamise kõrval rätsepatööd nii pärast kui enne edasi teha; peale selle tahan ma teile teie teate eest veel anda ilusa kingituse.“

Kuid rätsepp ei tahtnud oma saladust ikkagi veel avaldada. Ta ütles arglikult:

„Võiks aga juhtuda, et minu vend oma koha kaotab ja sellega ühes minna oma saladuse.“

Hertsog lubas nüüd, et ka tema vend selle tagajärjel ei pea kannatama.

Ja nüüd ütles rätsepp:

„Minu vend on teie kõrguse kojaastronoom ja mina viin tema ilmaennustused alati trükikotta. Ennustab tema vihma, siis kirjutan mina päikesepaiste ja ümberpöördukt, alati ennustan mina seile vastandi ja alati tulebki ilm selle järels. Aga see on minu saladus.“

Hertsog naeris südamesti, jättis aga oma astronoomi kohale ja luges ainult veel rätsepa ennustusi.

Ekstravagantne.

Reverend William Norman Guthrie, kuulsaim jutlusemaes New-Yorgis, laidab ühes selliskonnas käredasti viienda avenue ekstravagantsusi.

Keegi daam hakkab neid kaitsma.

„Teie peate omeli meeles pidama, kui määratu rikas on viies avenue. Inimesed, kel aastas on kaks ja kolm miljonit sissetulekut, muutuvad kergesti ekstravagantseteks.“

„Armuline proua,“ vastas õpetaja, „kas vabandaksite ka kõõgitudrukut, kes liig palju soola supi sisse paneb, sest et tal majas suur tagavara soola leidub?“

„Need laudlinad on juba kakssada aastat minu perekonna omandus.“

„Oh palun, anna mulle oma pesija aadress!“

Film 1932.

Kaks filmimagnääfi istusid koos.

„Siis oleks ju kõik parimas korras,“ ütlesid nad. „Homme võime uue filmiga alguse teha. Sadatuhat saate teie, sadatuhat mina, kümmetuhat meie täht, kümmetuhat linastaja – nüüd vaid veel vaja telefonierida luuletajale, kes meile kaheksakümne marga eest kogu filmi valmis kirjutab!“

Direktor: „Mis põrgukära seal väljas on?“

Õpipoiss: „Härra prokurist räägib Tartuga.“

Direktor: „Väga hea, aga miks ei tarvita ta selleks telefoni?“

Meieaja Diogenes.

Kohtasin hiljuti Maneeshi tänaval pandimaja ees üht vanemat meest, kel peale vileisa põlle midagi kehal ei olnud. Paljast pealaest ja-laternast tundsin temas ära Diogenese. Ja küsisin talt;

„Noh, kuulge, kas juba jälle otsite inimest?“

„Ah, kuulge, lõpetoge, minul on inimestest villand; pidin praegu oma särgi, mis oli mu ainus riieetus, panii panema, et saaksin oma laternale uue küünla osta. Inimesi ei otsi ma enam ammugi, nüüd otsin ma tööd!“

Võiks olla juba hilja.

„Marie, minge ostke mulle ruttu raamat „Kuidas jääb ma nooreks ja ilusaks.“

„Kohe, armuline proua, ja ma ütlen veel, et seda hädasti vajate.“

Ainult „ROMAAN“

pakub Eesti lugejale tõesti põnevat ja huvitavat, kuid seejuures alati kõrgeväärtuslikku lugemismaterjali — kõige rahvusvahelisemas ja mitmekesisemas valikus.

Ainult „ROMAAN“

on pikapeale vallutanud kõik seltskonnakihid ja teinud neist ustavad lugejad oma heas valikus ja kõrge tasapinnaga toimetatud järjekindlasti 2 korda kuus ilmuvatele numbritele.

Ainult „ROMAAN“

annab odava hinna eest (40 senti number) romaane, novelle, jutustisi ning luulet ja rohkesti pilte päevasündmusist, loodusest ja kunstist,

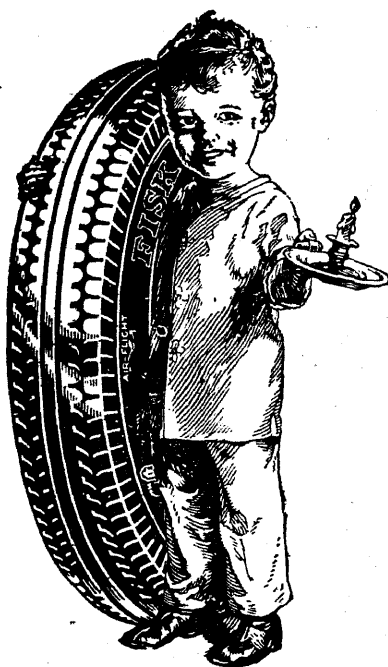
**ainult „ROMAAN“i“ toetab
kogu Eesti lugev rahvas.**

FISK

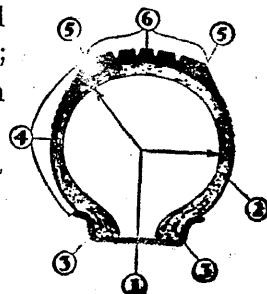
Air Flight (õhulsõidu)

põhimõttel ehitatud

**auto- ja mootorratta kummid omavad 7 eri-
parimust:**

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel auto-kummil;
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-serv;
- 4) Suurendatud küljepind võimaldab pehme sõidu;
- 5) Kummi jooksupind on põia laiune;
- 6) Libisemishädaohuta jooksupind;
- 7) Air-Flight kummide ta-sakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja :

O/Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13

Telefon 437-18

**Time To Re-tire
GET A FISK!**

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Müüjad:

- TARTUS:** A.-S. Jaan Maim, Poe tän. 9, telef. 4-71.
NARVAS: N. Mägi, Peetri plats, telef. 1-06.
JÕHVIS: Aleks Schmidt, telef. 6.
RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-03.
VALGAS: Vilh. Trauss, Kesk tän. 22-b, telef. 1-63.
TÕRVAS: Joh. Siilak, Valga tän. 1, telef. 61.
VORUS: Paul Laamann, Jüri tän. 13-b, telef. 54.
PÄRNUS: Karl Viks, Kuninga tän. 36, telef. 5-49.